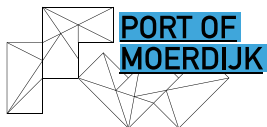

PORT OF MOERDIJK

JAARVERSLAG

2023

PORT OF MOERDIJK

JAARSTUKKEN 2023

2023

2023

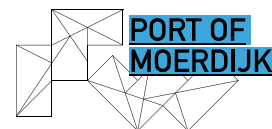
Vastgesteld door de directie
op 19 april 2024

Paul Dirix

Marika Menschaar – den Hartog

INHOUDSOPGAVE

TOELICHTING OP 2023

VOORWOORD DIRECTIE	07
--------------------	----

VOORTGANG DOELSTELLINGEN 2023	09
-------------------------------	----

01. Mijlpalen maar ook onzekerheden	10
02. Sterke logistieke positie: groeiende betekenis én erkenning	12
03. Op weg naar meer kwaliteit en capaciteit	14
04. Samenwerking kent vele dimensies	16
05. 'Ons verhaal' nóg beter over het voetlicht brengen	18
06. In control met safety en security	20
07. Speeding up together met verduurzaming	23
08. Professionalisering als permanente beweging	26

HAVENBEDRIJF MOERDIJK EN DE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS	27
---	----

BIJLAGEN

1. Facts & figures	34
2. Personalia en nevenfuncties Directie en Raad van Commissarissen	36

JAARVERSLAG 2023

BESTUURSVERSLAG	42
-----------------	----

VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN	60
--	----

JAARREKENING

Balans per 31 december 2023	64
Winst- en verliesrekening 2023	66
Kasstroomoverzicht	67
Algemene toelichting en grondslagen voor financiële verslaggeving	68
Algemene grondslagen voor verslaggeving	69
Grondslagen voor de waarding van Activa en Passiva	72
Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	84
Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht	88
Toelichting op de balans - Activa	89
Toelichting op de balans - Passiva	97
Toelichting op de winst- en verliesrekening	110
Belastingen	118
Gebeurtenissen na balansdatum	119

OVERIGE GEGEVENS

Statutaire bepalingen inzake de bestemming van het resultaat	120
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	122

NB: Er kunnen afrondingsverschillen in de tabellen van dit jaarverslag staan.

TOELICHTING OP 2023

VOORWOORD DIRECTIE

VEEL OM TROTS OP TE ZIJN

Het is misschien wat ongebruikelijk, maar ik begin het voorwoord van dit jaarverslag graag met een persoonlijke noot. In 'mijn eerste jaar Port of Moerdijk' heb ik mogen kennismaken met heel veel inspirerende mensen, bedrijven en organisaties. De medewerkers van ons havenbedrijf, de ondernemers van ons industriegebied en onze haven, omwonenden, vertegenwoordigers van belangengroeperingen, lokale en andere bestuurders; ze zijn allemaal even betrokken en bevlogen. Dat is sowieso al iets om trots op te zijn.

INSPANNINGEN MET MOOIE RESULTATEN

Maar ook op de mooie resultaten van de inspanningen in 2023 zijn we trots. Als we alleen al kijken naar de ontwikkelingen op Logistiek Park Moerdijk, met opvallende momenten zowel aan het begin als aan het einde van het jaar. Begin 2023 liet Lidl weten zich hier te willen vestigen met een indrukwekkend distributiecentrum. Eind 2023 was de verbinding met de haven -de interne baan- een feit. Of neem de uitverkiezing van West-Brabant tot logistieke hotspot van Nederland, die zeker ook afstraalt op Port of Moerdijk als logistiek knooppunt van Europese allure. We gaan een nieuwe fase in met de capaciteit en kwaliteit van de infrastructuur op en rond het industrieterrein. In 2023 vielen weer veel effectieve veiligheidsmaatregelen en -acties te noteren. Last but not least maken we slagen op het gebied van duurzaamheid en neemt de elektrificatie van industrie en logistiek neemt een hoge vlucht.

SAMENWERKEN EEN MUST

Al is het laatste ook een punt van zorg als het om het tempo gaat. Ondernemers staan met hun plannen om te verduurzamen inmiddels letterlijk in de rij. Bovendien is de elektrificatie bij bedrijven niet de enige ambitie van Port of Moerdijk. We vervullen nu en in de toekomst een sleutelrol in de (inter)nationale en regionale energieopgaven. Dat vraagt om daadkracht van alle betrokkenen en om samenwerking op alle niveaus. Als havenbedrijf hebben we de samenwerking met bedrijven verder verstevigd. Steeds meer bedrijven werken ook onderling samen. Behalve met de andere zeehavens in Nederland leggen we ook de verbinding met de havens in Brabant en met andere industrielocaties in de provincie en daarbuiten. Om aan de slag te gaan met de opgaven van de toekomst, is samenwerken een must. Het wordt ook steeds meer de kracht van Port of Moerdijk.

MAATSCHAPPELIJKE WINST

Die kracht zit bovendien in het feit dat we naast economische waarde ook in toenemende mate maatschappelijke waarde toevoegen. Om de genoemde energieopgaven maar ook de grondstoffentransitie tot een goed einde te brengen, zijn de zeehavens sowieso onmisbaar. Bij Port of Moerdijk geven we daar invulling aan door samen tempo te maken met die transitie en door ons voor de volle honderd procent te committeren aan onze ambities met de verduurzaming van de chemische industrie en met de modal shift. Daarin vervullen we ook een voorbeeldfunctie.

ECONOMISCHE TEGENWIND

Dat we op de weg naar maatschappelijke winst ook met economische tegenwind te maken krijgen, laat 2023 zien. Het was na 2022 opnieuw een jaar van onzekerheden: internationaal, gelet op de geopolitieke ontwikkelingen en teruglopende productie in de industrie, nationaal en regionaal als we kijken naar de stikstofproblematiek. We hadden in 2023 te maken met sterk teruglopende volumes bij shortsea, binnenvaart en spoor. De impact op het financiële resultaat van het havenbedrijf is beperkt gebleven, maar bedrijven krijgen meer last van de gewijzigde omstandigheden. Aan de andere kant zien we dat bedrijven blijven investeren in innovaties én in medewerkers die dankzij hun specifieke skills helpen om die innovaties tot een succes te maken. De werkgelegenheid van Port of Moerdijk als één van de economische motoren van Brabant is dan ook weer gegroeid. Het aantal directe banen groeide naar 10.600 (2022: circa 10.300) en de totale werkgelegenheid naar bijna 19.930 (2022: ruim 19.000).

Ik kom terug bij mijn persoonlijke noot aan het begin: ik ben in mijn kennismakingen ook een doe-mentaliteit tegengekomen, een klimaat van samen de schouders eronder én van trots op wat we op Port of Moerdijk allemaal voor elkaar krijgen. Dit zie ik bij collega's van het havenbedrijf en ervaar ik in de samenwerking met collega-directeur Marika Menschaar. Dit beeld wordt bovendien bevestigd door het reputatieonderzoek onder stakeholders, professionals en omwonenden dat we in 2023 hebben laten uitvoeren. De economische waarde van Port of Moerdijk wordt breed onderkend. Daar staat tegenover dat de maatschappelijke winst die we hier boeken, nog minder wordt gezien. Dat gaan we dus nog beter laten zien. Want ook dáár zijn we trots op.

Paul Dirix
CEO Port of Moerdijk

VOORTGANG DOELSTELLINGEN 2023

Havenbedrijf Moerdijk werkt via diverse programma's aan de doelstellingen die zijn vastgelegd in de Corporate Strategy 2021-2025, een bedrijfsstrategie die voortvloeit uit de Havenstrategie 2030 en de Havennota 2020-2030.

Havenbedrijf Moerdijk hanteert zeven strategieën om als vertrouwd partner met oog voor het maatschappelijk belang de verbindende partij te zijn in het streven om van haven- en industriegebied Moerdijk hét knooppunt in de Vlaams-Nederlandse delta te maken voor duurzame Europese toegevoegde waarde logistiek en circulaire chemie. Naast de zeven strategieën wordt als randvoorwaarden doelen gesteld aan de eigen professionele organisatie.

01

VERSTERKEN EN
UITBOUWEN
TOPCLUSTERS

02

VERGROTEN VAN
HET SHORTSEA
OVERSLAGVOLUME

03

VERSTERKEN EN
DIGITALISEREN
INFRASTRUCTUUR

04

UITBOUWEN
NETWERKPOSITIE
IN VLAAMS
NEDERLANDSE
DELTA

05

HET ZIJN
VAN EEN
GOEDE BUUR

06

EXCELLEREN
IN VEILIGHEID
(SAFETY &
SECURITY)

07

VOORLOPEN IN
DUURZAAMHEID &
CIRCULARITEIT

00

PROFESSIONELE
ORGANISATIE ALS
RANDVOORWAARDE

Aan de hand van deze strategieën doen we hier verslag van de voortgang doelstellingen 2023.

MIJLPALEN MAAR OOK ONZEKERHEDEN

Het jaar 2023 kende wisselende successen. Aan de ene kant zijn belangrijke mijlpalen bereikt, aan de andere kant hadden we te maken met onzekerheden. Die laatste zijn vooral het gevolg van internationale politieke spanningen en van een afname van de economische groei.

Dat in onzekere tijden de consument de hand op de knip houdt, is ook in Port of Moerdijk voelbaar. Wereldwijd was in 2023 sprake van een lagere industriële productie, waardoor ook de handelsstromen slonken. Zagen we in 2022 al een kleine min in de binnenvaart- en spoorvolumes, in 2023 was sprake van een significante daling; ook in de shortseavolumes. De overslag via water kwam uit op 15,8 miljoen ton (17,1 miljoen in 2022) met 1.877 zeeschepen en 10.867 binnenvaartschepen (respectievelijk 2.072 en 11.419 in 2022) en 2.400 treinen (tegen 2.900 in 2022). Hoewel eind 2023 de situatie stabiel was, houden we er rekening mee dat een omkering zich niet snel aandient.

GEWELDIG NIEUWS VOOR LOGISTIEK PARK

Een belangrijke mijlpaal voor de ontwikkeling van Logistiek Park Moerdijk (LPM) is de in 2023 gesloten overeenkomst met supermarktketen Lidl, die op een perceel van 35 hectare een distributiecentrum van 200.000 vierkante meter gaat ontwikkelen. De vestiging van Lidl op het logistiek park betekent een forse uitbreiding van de al bestaande warehousing- en distributieactiviteiten van het bedrijf op het haven- en industrieterrein.

Met DSV als eerste vestiger en de aangekondigde komst van Lidl is ook de laatste 71 hectare van het logistiek park ingevuld. Op de andere 71 hectare draagt LPM Holding zorg voor vastgoedontwikkeling. Het havenbedrijf heeft daarmee al zijn gronden uitgegeven.

Nog een belangrijke mijlpaal betekende het bericht eind 2023 dat de bouwontwikkeling op LPM geen verdere vertraging oploopt als gevolg van de stikstofproblematiek. De provincie Noord-Brabant had begin 2023 aangekondigd voorlopig geen vergunningen meer af te geven voor projecten die extra stikstofuitstoot tot gevolg hebben. Gebleken is dat voor genoemde ontwikkelingen geen natuurvergunning is vereist. De stikstofeffecten blijven beneden het niveau van de uitstoot die eerder werd veroorzaakt door de op de LPM-gronden aanwezige agrarische activiteiten.

IPM: CIRCULAIRE CHEMIE AMBITIE BLIJFT LEIDRAAD

Stikstof vormt nog wél een van de complicerende factoren voor een voorspoedige ontwikkeling van Industrial Park Moerdijk (IPM). Daarnaast voeren we een zeer selectief vestigingsbeleid, omdat we hier uitsluitend bedrijven in de circulaire chemie willen, die een belangrijke bijdrage leveren aan de grondstoffentransitie. Er is vanuit genoemde branche zeker belangstelling en de contacten met bedrijven verlopen positief. Maar het blijkt dat de early adopters van hun businessmodel in de praktijk nog niet of onvoldoende een duurzaam succes kunnen maken. Ook de bestaande wet- en regelgeving op het gebied van afval speelt hen daarbij parten. Desondanks houden we vast aan onze ambitie om deze plek van Port of Moerdijk exclusief te bestemmen voor bedrijvigheid waarmee we de circulariteit in de industrie een impuls kunnen geven. In 2023 hebben we voor IPM de studie naar de kade-invulling afgerond en is de studie naar de spoorterminal van start gegaan. Met beide faciliteiten gaan we in de tweede helft van 2024 de markt op.

RESERVECAPACITEIT MET ROODE VAART

Goed nieuws voor de reservecapaciteit aan uitgeefbare grond betekende in 2023 de vaststelling door de gemeenteraad van Moerdijk van de Omgevingsvisie 2040. Hierin is de mogelijk toekomstige ontwikkeling van het gebied Roode Vaart vastgelegd als onderdeel van het haven- en industrieterrein. Hoewel deze gronden de eerste jaren nog niet nodig zijn voor het vestigen van bedrijvigheid, is het voor alle belanghebbenden goed dat nogmaals duidelijkheid is gegeven tot waar de eventuele uitbreiding van het haven- en industriegebied mogelijk is. De eventuele uitwerking van de Roode Vaart locatie is later aan de orde.

Goed nieuws viel er in 2023 ook te melden van twee logistieke wereldspelers. Van der Vlist is gestart met de bouw van zijn haventerminal en verwacht begin 2024 zijn extra kadefaciliteit te gaan bouwen. Verder heeft Frigo Warehousing zijn nieuwe vrieshuis in gebruik genomen.

STERKE LOGISTIEKE POSITIE: GROEIENDE BETEKENIS ÉN ERKENNING

De gunstige ligging in de Vlaams Nederlandse Delta, de congestiearme zeehaven en de modal shift faciliteiten van Port of Moerdijk als tweede containerzeehaven van Nederland worden in toenemende mate op waarde geschat. De betekenis als multimodaal knooppunt van Europese allure -met transportmogelijkheden via water, spoor, weg en buis- is ook in 2023 weer gegroeid.

Misschien wel het grootste compliment dat Port of Moerdijk ten deel viel, was de uitverkiezing van West-Brabant tot logistieke hotspot van Nederland. Dit predicaat is immers duidelijk te linken aan onze shortsea positie. Het shortsea netwerk is in 2023 uitgebreid met een verbinding met Casablanca in Marokko. Met deze verbinding worden ook de havens van het Franse Montoir (in Bretagne), Bilbao en Vigo in Spanje en drie havens in Portugal aangedaan. Er zijn ook gesprekken gevoerd over nieuwe verbindingen met Spanje en versterking van de verbinding met Litouwen. Over de resultaten hiervan zijn de verwachtingen positief.

De belangrijkste directe lijnverbindingen van en naar Port of Moerdijk zijn inmiddels ook te vinden via Routescanner. Port of Moerdijk heeft zich in 2023 aangesloten bij dit wereldwijde online containertransport platform voor verladers en expediteurs.

'OMGEKEERDE MODAL SHIFT'

Er zijn nog volop mogelijkheden om de rol van Port of Moerdijk als multimodaal logistiek knooppunt verder te versterken. Op dat gebied gaan we onder andere samenwerken met Brabant Ports, het samenwerkingsverband van Brabantse binnenhavens. Ook in de logistieke sector bestaat steeds meer aandacht voor verduurzaming en vermindering van CO2-uitstoot. Tegelijk zien we bij economische tegenwind een 'omgekeerde modal shift' ontstaan. Geconfronteerd met een dalend aanbod verlagen wegtransporteurs hun tarieven en verleiden ze ondernemingen om hun vracht niet via het binnenvaartschip maar met de vrachtwagen te laten vervoeren. Het is daarom zaak dat we bij onze agendasetting van de modal shift de betekenis voor het klimaat en de maatschappelijke impact nog beter over het voetlicht weten te brengen.

STERK STAALTJE SAMENWERKING

Ook de shortsea bedrijven van Port of Moerdijk ondervonden in 2023 de gevolgen van de dalende handelsstromen. Dat heeft geleid tot extra aandacht vanuit het havenbedrijf voor dit cluster. Er is een speciale nieuwsbrief in het leven geroepen en er zijn bijeenkomsten georganiseerd, die we als havenbedrijf hebben gecoördineerd. Het gevolg was een sterk staaltje samenwerking, dat zich ook vertaalde in een gezamenlijk optrekken (in figuurlijke zin) in de richting van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Met als doel om zorgen over te brengen over stremmingen die in 2024/2025 op de vaarwegen in de regio Rotterdam kunnen ontstaan als gevolg van het onderhoud aan de Spijkenisserbrug. Het resultaat was dat de inbreng van de shortsea-bedrijven in de onderhoudsplannen is verwerkt.

Bij Logistiek Park Moerdijk lag het accent in 2023 op de uitvoering van uiteenlopende infrastructurele werkzaamheden, bij het haven- en industrieterrein stond vooral de voorbereiding van diverse projecten centraal. Met als resultaat dat Port of Moerdijk met zijn infrastructuur op weg is naar meer kwaliteit en capaciteit.

Eind 2023 was de zogeheten interne baan tussen Logistiek Park Moerdijk en het haven- en industrieterrein een feit; inclusief het viaduct over de A17 en de brug over de Roode Vaart. Wat nu eerst volgt, is de aansluiting op de Zuidelijke Randweg. Zodra straks de eerste bedrijven op het logistiek park starten met hun activiteiten, kunnen zij voor hun vrachtverkeer gebruik maken van deze congestievrije verbinding met de terminals op het haventerrein.

EÉN MILJOEN KUUB ZAND

Op het logistiek park zelf gebeurde in 2023 nog veel meer, zowel boven als onder de grond. Zo werd er maar liefst één miljoen kubieke meter zand naartoe gebracht voor het bouwrijp maken en voorbelasten van verschillende onderdelen. Zoals de aansluiting op de A17, die in 2024 in uitvoering komt. Dan wordt ook begonnen met de voorbereiding van de aansluiting op de A16. Verder zijn in 2023 alle elektrakabels gelegd en is opdracht gegeven voor de aanleg van de databekabeling. Ten slotte zijn de aanleg van glasvezel en de komst van de eerste 5G mast voorbereid. Beide voorzieningen zijn in 2024 gereed.

EERSTE AFRITVERDUBBELING STAAT VOOR DE DEUR

De voorbereidingen voor de ingaande verdubbeling van afslag 26 van de A17 liggen op schema. Het programma van eisen voor het bestek is klaar, de aanbesteding is een feit, de aanleg van de eerste afritverdubbeling is daarmee aanstaande. Ook voor de uitgaande verdubbeling van deze afslag liggen de voorbereidingen op schema.

De aanbesteding voor de ingaande verdubbeling van afslag 26 stond niet op zichzelf. Ook de ombouw tot kruispunten van de vier rotondes op de Zuidelijke Randweg richting N285 was hierin meegenomen. Net als het voorzien van verkeerslichten van de verbindingen van de Zuidelijke Randweg met de Chemieweg en Middenweg.

De aannemer is bekend en gaat in overleg met het bouwteam aan de slag met de diverse ontwerpen.

INVOERING BLAUWE ZONE VERTRAAGD

Volgens de planning was het de bedoeling om in 2023 op het haven- en industrieterrein een blauwe zone in te voeren. Hiermee willen we een einde maken aan het lukraak en langdurig parkeren van vrachtwagens en personenauto's aan de openbare weg. Alle voorbereidingen waren getroffen. Ook de communicatie met bedrijven die met de nieuwe situatie te maken krijgen, had plaatsgevonden zodat er draagvlak bestaat voor het principe van de blauwe zone en de uitwerking. Op aangewezen plekken in de openbare ruimte kan straks maximaal twee uur worden geparkeerd. Omdat de verkeersbesluiten die vereist zijn voor de juridische inbedding van de blauwe zone uiteindelijk niet meer in 2023 zijn genomen, schuift de invoering door naar 2024.

SEIN VOOR SPOORUITBREIDINGEN NOG NIET OP GROEN

Als gevolg van de stikstofproblematiek staat het sein voor verruiming van de spoorcapaciteit vooralsnog niet op groen. Behalve voor de uitbreiding van het spooreplacement geldt dat ook voor het verleggen van de kabels en leidingen, die ter voorbereiding hiervan kan plaatsvinden. De stikstofproblematiek is er verder de oorzaak van dat voor het verlengen van de laad- en losplaats met honderd meter nog geen vergunning is verleend. ProRail heeft bij de Tweede Kamer aandacht gevraagd voor de vertraging die hierdoor ontstaat.

BELANGEN OMWONENDEN TELLEN MEE

In onze ontmoetingen met omwonenden -bijvoorbeeld tijdens de dorpsstafels- luisteren we serieus naar hun wensen en ideeën ten aanzien van de verkeersaspecten die aan de orde zijn bij de gebiedsontwikkeling van onder andere het logistiek park. Daarnaast hebben we oog en oor voor de belangen van de langzaam verkeersdeelnemers. Met onder meer als gevolg dat op het logistiek park alle fietspaden vrijliggend zijn, ook al wordt dit niet voorgeschreven. Ook krijgen de fietsers vrij baan met een eigen viaduct over de A16; naast het viaduct voor het gemotoriseerd verkeer. Verder nemen we maatregelen die voorkomen dat fietsers last hebben van ongewenst sluijperverkeer en creëren we meer wandelpaden en groen.

ISO 55000

Het is onze taak om al onze assets zo doelmatig en efficiënt mogelijk te beheren en eventuele risico's zoveel mogelijk te beheersen. Dat doen we bij het havenbedrijf volgens het gedachtengoed van de internationale standaard voor assetmanagement: de ISO 55000 norm.

SAMENWERKING KENT VELE DIMENSIES

Samenwerken en verbindingen aangaan is dé sleutel tot het succesvol oppakken van de uitdagingen voor de toekomst. Of het nu gaat om de energie- en grondstoffentransitie, het van de grond tillen van belangrijke innovaties, het behartigen van belangen of het werken aan 'Moerdijk promotie'; in alle gevallen heb je elkaar nodig.

Dat samenwerking loont, is ook in 2023 weer gebleken. De ondernemers van Port of Moerdijk trekken vaker met elkaar op, waarbij we als havenbedrijf onze coördinerende en stimulerende rol pakken. Samen met ondernemers brengen we nationaal en internationaal onder de aandacht wat Port of Moerdijk allemaal te bieden heeft. We maken werk van de samenwerking met de andere zeehavens in Nederland. En ook binnen Brabant verstevigen we de samenwerking.

SUCCES OVER DE GRENS

De deelname aan de Transport Logistic in München was een groot succes. Op deze grootste beurs ter wereld in zijn soort bevolkten we samen met Port of Amsterdam, Port of Logistics Overijssel en Oost NL het Nederlands Paviljoen. Ook gaven tien bedrijven van Port of Moerdijk er acte de présence. Alle deelnemers waren positief over het resultaat. Er zijn veel nieuwe contacten opgedaan en bestaande contacten zijn verstevigd. 'We hebben in drie dagen veel bereikt', was de conclusie na afloop. De eerstvolgende beurs in München (2025) staat alweer in de agenda, net als een nationale beurs in Breda in 2024.

Inmiddels is ook de benoeming van Moerdijk tot 'Core Rail Road' op het Transeuropean Transport Netwerk een feit. Daarmee vormen we samen met Amsterdam en Rotterdam hét spookernpunt in Nederland. Uit deze benoeming spreekt internationale waardering voor Port of Moerdijk waar het gaat om de betekenis van het haven- en industrieterrein als railcorridor.

NEDERLAND EN BRABANT

Een vervolgbijeenkomst met North Sea Port (Gent, Terneuzen, Vlissingen) heeft er in 2023 toe geleid dat we de samenwerking op een aantal punten willen uitbreiden. Zo zijn er op verschillende vlakken aanknopingspunten om elkaar te versterken. Die samenwerking gaan we in 2024 concretiseren. Daarnaast zal er op bestuurlijk niveau regelmatig contact met elkaar zijn.

De Rotterdam Port Promotion Council (RPPC) heeft een rondvaart georganiseerd in Moerdijk om zo het Rotterdamse bedrijfsleven kennis te laten maken met Port of Moerdijk. Een rondvaart bleek ook een goede keuze om een delegatie van de nieuw gekozen Provinciale Staten te laten kennismaken met het haven- en industrieterrein. Sowieso trekken we de banden met Brabantse netwerken verder aan. Bijvoorbeeld als strategisch partner van Brabants Ports om samen de modal shift onder de aandacht te brengen bij vervoerders, verladere en het bedrijfsleven. Buiten Brabant heeft een bezoek aan Chemelot geresulteerd in een overeenkomst om zakelijk samen te werken op het gebied van chemie-innovaties.

BETER EEN GOEDE BUUR

De groeiende samenwerking tussen bedrijven op of gelinkt aan Port of Moerdijk heeft in 2023 geresulteerd in diverse netwerkbijeenkomsten, waarbij behalve kennismaking ook kennisdeling centraal stond. Zo hebben we de coördinatie op ons genomen van vier zogeheten industrietafels en drie spoortafels. Daarnaast hebben we voor het eerst een 'Burendag' georganiseerd. Onder het motto 'Gluren bij de burens' gingen deelnemers bij twee bedrijven op bezoek. Dit keer viel die eer te beurt aan Ardagh, dat glazen verpakkingen produceert voor grote wereldmerken, en Wuppermann Staal dat binnen de Wuppermann Groep de grootste producent is van gegalvaniseerd bandstaal. De Burendag leidde tot zo'n zestig à zeventig bezoekers over en weer. 'Er ging een wereld voor me open', was de veel gehoorde enthousiaste reactie na afloop. Het is de bedoeling om deze ontmoetingsdag elke twee jaar te organiseren, afwisselend met de Open Havendag die alweer gepland staat voor 5 oktober 2024.

NIEUWE WEBSITE

In 2023 is volop gewerkt aan een nieuwe Port of Moerdijk website, zodat deze begin 2024 live kan gaan. De nieuwe website bevat onder meer een verbeterde architectuur en veel meer mogelijkheden om makkelijk te navigeren naar belangrijke onderwerpen, projecten en facts & figures. Daarnaast draagt de nieuwe content in de volle breedte bij aan een krachtiger positionering van Port of Moerdijk.

'ONS VERHAAL' NÓG BETER OVER HET VOETLICHT BRENGEN

Onze dialoog met omwonenden heeft een permanent en duurzaam karakter. Met onze berichtgeving via sociale media, onze nieuwsbrief Portnews, de aanwezigheid bij stads- en dorpsafels en de driemaandelijke Omgevingstafel Moerdijk die we organiseren, zijn we voortdurend met elkaar in contact. Toch ligt er nog een opgave om het complete verhaal van Port of Moerdijk nóg beter over het voetlicht te krijgen.

Het jaar 2023 stond onder meer in het teken van de vele kennismakingsgesprekken van onze nieuwe CEO Paul Dirix. Daarnaast was er veel extra nieuws over Logistiek Park Moerdijk in verband met de wegafsluitingen ten behoeve van de aanleg van het viaduct over de A17 en de brug over de Roode Vaart. Verder zijn er nieuwe video's gepresenteerd om, met een meer journalistieke insteek, Port of Moerdijk en haar activiteiten en ambities meer bekendheid te geven. In de producties 'Port of Moerdijk in one minute' en 'De Haven' besteden we aandacht aan onderwerpen als natuur en beheer en de digitalisering van de infrastructuur.

HELDERE CORPORATE STORY

'The story of Port Moerdijk' is een veelzijdig verhaal. Dat de economische en maatschappelijke waarde van Moerdijk steeds nadrukkelijker hand in hand gaan en niet zonder elkaar kunnen, hoef je het havenbedrijf niet te vertellen. Ook steeds meer bedrijven en andere stakeholders onderkennen die ontwikkeling en werken daaraan mee. Maar dat veelzijdige verhaal goed over de Bühne krijgen naar omwonenden, is vers twee. Dat blijkt ook uit het stakeholdersonderzoek dat we in het eerste kwartaal van 2023 hebben laten uitvoeren. Alle stakeholders, ook omwonenden, onderschrijven de economische waarde en betekenis voor de werkgelegenheid van Port of Moerdijk. Tegelijk zijn omwonenden kritisch als het gaat om de maatschappelijke bijdrage aan de leefbaarheid en vitaliteit. We zullen onze 'license to operate' dus nog beter in beeld en onder woorden moeten brengen. En laten zien en horen dat we -onder meer met onze rol in de energie- en grondstoffentransitie- een industriegebied van en voor de samenleving zijn. We zijn inmiddels gestart met een traject om tot een heldere 'corporate story' te komen; een overall boodschap die zich ook richt op onze ambities voor de verdere toekomst. De betrouwbaarheid van het havenbedrijf als afzender van die boodschap, staat daarbij niet ter discussie. Uit het genoemde

stakeholdersonderzoek blijkt immers ook dat zowel professionals als omwonenden het havenbedrijf als een professionele, daadkrachtige en betrokken partij zien. Overigens beschouwen we de uitkomsten van het onderzoek voor wat betreft de omwonenden nog als indicatief, omdat hun respons deze eerste keer nog laag was. In 2025 volgt een nieuw onderzoek.

STEUN VOOR PROJECTEN IN DE SAMENLEVING

Onze Vitaliteitsregeling waarmee we ondersteuning bieden aan culturele, maatschappelijke en leefbaarheidsprojecten in de regio, hebben we voorzien van een duidelijker overzicht van criteria en een verbeterd aanvraagformulier. Met de Vitaliteitsregeling hebben we in 2023 weer tal van projecten in de omgeving kunnen ondersteunen. Zoals het Notenkrakers Festival, de Trio Triathlon, de eerste editie van ZevenPop in Zevenbergen en het Educatief Bos bij Klundert. Ook hebben we -in samenwerking met ZLTO en gemeente Moerdijk- het 'carbon farming project' ondersteund, dat regionale akkerbouwers probeert te verbinden met het bedrijfsleven van Port of Moerdijk om elkaar te helpen op het gebied van verduurzaming.

In 2023 hebben we ook de eerste voorbereidende stappen gezet op weg naar de nieuwe Open Havendag in 2024.

IN CONTROL MET SAFETY EN SECURITY

2023 was een jaar van veel concrete en effectieve maatregelen en acties op het gebied van safety en security. Maar tijd voor rustig achteroverleunen, is er niet en komt er nooit als het om de veiligheid van Port of Moerdijk gaat. Wél kunnen we vaststellen dat we veel zaken telkens beter onder controle hebben doordat er sprake is van meer synergie en een duidelijker focus.

Het verder optimaliseren van de veiligheid op het haven- en industrieterrein heeft als extra voordeel dat we daarmee voor de beoogde veiligheidssituatie op Logistiek Park Moerdijk over een nóg completer en kwalitatief hoogwaardiger referentiekader beschikken.

GEEN SPIJT VAN NO-REGRET MAATREGELEN

Eind 2023 hebben we het Programma No-Regret Maatregelen afgerond, waarmee we diverse acties in gang hebben gezet op het gebied van veiligheid en criminaliteitsbestrijding. Dankzij een financiële bijdrage van het rijk -de zogeheten Mainportgelden- plus aanvullende financiering door de Stichting Beveiliging Industrieterrein Moerdijk (SBIM) en het havenbedrijf hebben we ruim 1,3 miljoen euro kunnen investeren in veel maatregelen die op korte termijn al effect sorteren. Tot deze No-Regret maatregelen behoren onder andere de uitbreiding van het cameranetwerk en de vervanging van standaard camera's door steeds meer slimme exemplaren die ook afwijkende situaties kunnen waarnemen (anomaliedetectie). Het aantal camera's bedraagt inmiddels ruim honderdvijftig. Daarnaast wordt ook gewerkt met een mobiele camera en zijn de eerste mobiele sensoren getest en aangeschaft. De uitbreiding en optimalisering van het cameranetwerk komt voort uit een plan van aanpak, waarmee we voortdurend op basis van scenario's en data potentieel kwetsbare plekken in de buitenschil van het haven- en industrieterrein opsporen om zo de kwetsbaarheid te minimaliseren. Andere maatregelen zijn een geslaagde pilot met slimme hekwerken en de aanschaf van een systeem waarmee we drones kunnen detecteren.

OOK LOGISTIEK PARK MOERDIJK WORDT EXCELLENT VEILIG

Het in ontwikkeling zijnde Logistiek Park Moerdijk wordt volgens dezelfde strenge normen beveiligd als het haven- en industrieterrein. Dat betekent onder meer dat we, als onderdeel van de hierboven genoemde No-Regret maatregelen, het logistiek park kunnen voorzien van zogeheten speedgates en de interne baan, die de verbinding vormt met de haven, van een sluisbeveiliging. 'Je komt er wel op, maar niet ongezien vanaf' is ook het adagium voor de veiligheid van Logistiek Park Moerdijk. Met een uitgebreid pakket van maatregelen zorgen we voor hetzelfde niveau van excellente veiligheid als voor de rest van Port of Moerdijk. Voor de uitvoering van het pakket hebben we in 2023 een raamovereenkomst gesloten met Bavak Security Group. Behalve de speedgates en beveiliging van de interne baan behoren tot de maatregelen ook de installatie van diverse multisensorcamera's en toegangsbeveiliging door middel van ANPR (Automatic Number Plate Recognition) systemen. Dat voor de bouwontwikkelingen op het logistiek park geen natuurvergunning is vereist, is ook positief voor de realisatie van de collectieve bluswatervoorziening. Die loopt nu geen verdere vertraging op.

VERBETERD TOEZICHT BETAALT ZICH UIT

Mede dankzij de uitstekende samenwerking met de betrokken bedrijven en instanties en de collega-havens in Rotterdam en Zeeland hebben we ervoor kunnen zorgen dat het aantal zogeheten inklimmers in 2023 significant is gedaald. Aan de andere kant signaleren we wel een stijging van het aantal ladingdiefstallen. We verwachten de pakkans van deze criminelen te vergroten met de komst van de extra camera's en het van start gaan op 1 juli 2023 van de Zeehavenpolitie (samen met Zeeland). Dat laatste betekent voor Port of Moerdijk extra blauw op straat en researchcapaciteit. Ook de in 2023 door de gemeenteraad van Moerdijk vastgestelde nieuwe havenverordening zorgt voor meer robuustheid op het gebied van toezicht en handhaving.

VEILIGHEID MANAGEMENT SYSTEEM

Met het operationeel worden van het Nautisch Veiligheid Management Systeem (NVSM) zijn in 2023 belangrijke stappen gezet op het gebied van nautische veiligheid. Met dit systeem en met de adviezen van de ingestelde Safety Evaluation Board kan de havenmeester adequaat acteren in het geval van risico's. In 2023 hebben we een veiligheidsbeoordeling volgens het NVSM 'mutatis mutandis' ook geprojecteerd op de situatie 'aan wal/op het land'. Daarmee is de basis gelegd voor een 'landelijke equivalent' van het NVSM die in 2024 operationeel moet zijn.

IN HET VIZIER

Dat we veiligheid goed in het vizier hebben, bleek ook tijdens de grootschalige ISPS-oefening samen met industriegebied Dinteloord. ISPS staat voor International Ship and Port Facility Security. Volgens de ISPS-regels moeten zowel havens als individuele havenfaciliteiten elk jaar een grootschalige oefening organiseren. Dit keer was een terreurdreiging het scenario van de oefening. De eerste conclusies na afloop waren dat er adequaat gereageerd en snel geschakeld werd en dat de onderlinge afstemming goed was.

Gebeurtenissen tijdig in het vizier hebben, zeker wanneer deze risicovol zijn, is ook het doel van de nieuwe safety- en security App 'Port Alert Moerdijk' (PAM). Met deze applicatie kunnen we snel belangrijke gebeurtenissen, incidenten en afwijkende situaties melden en delen. De voorbereidingen zijn in 2023 nagenoeg afgerond. Dus kan deze opvolger van het platform Chains begin 2024 van start.

07

VOORLOPEN IN
DUURZAAMHEID &
CIRCULARITEIT

SPEEDING UP TOGETHER MET VERDUURZAMING

De energietransitie en verduurzaming van Port of Moerdijk zit al in een hoge versnelling, maar het kan wat ons betreft niet snel genoeg. Met 'ons' bedoelen we de ondernemers van Port of Moerdijk samen met het havenbedrijf. De beweging wordt steeds breder en vraagt om creativiteit en daadkracht.

Steeds meer bedrijven zijn bezig of hebben plannen om hun productieprocessen of delen daarvan te elektrificeren. Dat betekent dat ook steeds meer bedrijven bij energieleverancier Enexis in de wachtlijst staan: meer dan vijftig volgens de laatste gegevens van 2023.

ELEKTRIFICATIE IS HOT

Die wachtlijst telt bedrijven die nog geen verzwaarde aansluiting kunnen krijgen, maar ook bedrijven die hun door zonnepanelen gewonnen energie niet kunnen terug leveren. De belangstelling voor elektrificatie neemt toe en vertaalt zich op steeds meer plekken in concrete plannen en maatregelen. Ook de transportsector doet mee, getuige de toename in de aanschaf van elektrische vrachtwagens door wegtransporteurs. Elektrificatie is hot, met oververhitting tot gevolg in de verhouding vraag en aanbod.

POWERPORT

Moerdijk groeit de komende jaren uit tot een Powerport. Behalve de verduurzaming van de industrie dienen zich ontwikkelingen aan als de aanlanding en het transport van energie uit zeewind. De voorzieningen hiervoor vergen ruimtelijke ingrepen waarover op provinciaal en landelijk niveau wordt beslist. Alleen al voor het beoogde 380 KV station is meer dan twintig hectare nodig. De bouw hiervan start op zijn vroegst in 2030. Dus zijn creativiteit en daadkracht nodig om met de transitie vorderingen te blijven maken. Als havenbedrijf pakken we onze rol van verbinder. We hebben de elektriciteitsvraag van bedrijven collectief aangeleverd bij de energieleveranciers. We gaan aan de slag met tussentijdse oplossingen, die uit een onderzoek van werkgeversorganisatie VNO-NCW onder de bedrijven van Moerdijk naar voren kwamen. Zoals het gebruikmaken van elkaars pieken en dalen in de elektriciteitsbehoefte. Ook het initiatief van bedrijven om laadpleinen te combineren met truckparking, heeft onze aandacht.

OOK ZEEVAART ELEKTRIFICEERT

Het havenbedrijf heeft in 2023 samen met Combined Cargo Terminals (CCT) gewerkt aan de realisatie van de eerste verrijdbare walstroominstallaties. Dat betekent dat in 2024 ook zeeschepen in de haven van Moerdijk aan de stekker kunnen. Een welkome voorziening, nu ook de zeevaart investeert in hybride schepen. Bovendien brengt het in 2023 door het rijk in het leven geroepen miljoenenfonds voor walstroominvesteringen mogelijk de realisering van installaties bij andere terminals dichterbij.

STUDIE NAAR CO2-AFVANG

De haalbaarheidsstudie 'Dimmer' (Decarbonizing the Industry in Moerdijk by Managing Emissions Regionally) waarmee we CO2 willen afvangen, transporteren en opslaan, is in 2023 succesvol afgerond. Het project is daarmee klaar voor een test in de praktijk met behulp van een te bouwen demo-installatie zodra voldoende bedrijven aansluiten en er een positief besluit valt over de financiering.

MEER REGIE OP EIGEN CIRCULAIRE GRONDSTOFFEN

In 2022 hebben we een begin gemaakt met het inventariseren van afval- en reststoffen, die afkomstig zijn van assets van het havenbedrijf en die we als grondstof kunnen hergebruiken. In 2023 hebben we dit proces geoptimaliseerd. Behalve gegevens als oplever- en/of fabricagedatum en levensduur zijn we ook gaan vastleggen uit welke materialen de betreffende assets bestaan. Op die manier ontstaan volledige 'paspoorten' van alle objecten die mogelijk in aanmerking komen voor hergebruik en kunnen we zelf regie voeren op het proces dat uiteindelijk moet leiden tot honderd procent circulariteit.

IN DE STARTBLOKKEN VOOR RECONSTRUCTIE PLAZA

In 2023 zijn de plannen voor de reconstructie van Plaza besproken met de bedrijven en eigenaren. Deze één op één gesprekken -over groen, parkeren en ruimtegebruik- hebben geleid tot een aangepast ontwerp dat inmiddels klaar is voor aanbesteding en vervolgens voor uitvoering. De reconstructie leidt behalve tot een aantal verkeerskundige oplossingen vooral tot vergroening en verduurzaming. Plaza kent straks meer groen en wordt een gebied dat uitnodigt tot wandelen.

Plaza alsmede het noordoostelijk gelegen Appelzak zijn onderdelen van de zone rond het haven- en industrieterrein, die door het havenbedrijf zelf landschappelijk worden ingevuld. Voor de invulling van het ten westen van Plaza gelegen gebied, dat bekend staat als 'het klimaatbos' en dat ook de strook ten zuiden van de A17 beslaat, worden de plannen opgesteld door de provincie en het waterschap Brabantse Delta.

Zij bekijken welke gronden moeten worden geworven en wat dat betekent voor de kosten en financiële haalbaarheid van de landschapsinrichting. Aan de zuidzijde van Logistiek Park Moerdijk is in 2023 de aanleg van de ecologische zone rond de Lapdijk afgerond. Ecologische aankleding en beleving worden nog geoptimaliseerd.

MET LOGISTIEK PARK MOERDIJK NAAR 'VERY GOOD'

In 2022 was aan de ontwikkeling van Logistiek Park Moerdijk al het BREEAM-certificaat 'Good' toegekend. BREEAM staat voor Building Research Establishment's Environmental Assessment Method en is wereldwijd de leidende methode voor het beoordelen van de duurzaamheid van projecten in de gebouwde omgeving. Inmiddels hebben we de certificering 'Very Good' aangevraagd.

BOMENPLANT IN EIGEN REGIE

In 2023 is gewerkt aan een bomenvervangingsplan. Er zijn bomen op het haven- en industrieterrein die momenteel te zwaar worden of minder vitaal zijn. Dit kan de verkeersveiligheid in gevaar brengen. We hebben de eerste uitwerking van een vervangingsplan met diverse partijen besproken en voorgelegd aan een ecooloog. Om voor de komende 8-9 jaar regie te kunnen voeren op een vervangingsoperatie, willen we op onze uitgeefbare grond een eigen bomenkwekerij vestigen. Hierdoor hebben en houden we grip op de gewenste bomenpopulatie, de kwaliteit van de bomen en het vervangingstempo.

PROFESSIONALISERING ALS PERMANENTE BEWEGING

‘Klaar zijn voor de toekomst’ was in 2023 de rode draad door de belangrijkste ontwikkelingen in onze organisatie, systemen en processen. Professionalisering beschouwen we daarbij als een permanente beweging en dat werpt zijn vruchten af.

Op het gebied van informatietechnologie was de implementatie van het Enterprise Resource Planning (ERP) systeem een belangrijke stap. Met ERP als solide en veilig fundament kunnen we onze IT-architectuur en -systemen in de toekomst verder uitbouwen. Naast het ERP is ook het Document Management Systeem vernieuwd. Ook op het gebied van veiligheid is de IT-architectuur verder ingericht en geoptimaliseerd en zijn ICT-technieken ingezet en uitgewerkt ten behoeve van onder meer het bundelen van informatie uit sensoren.

NIEUWE PARTNER

Het aantreden in 2023 van CGI als onze nieuwe IT-partner past bij onze ambitie om op dit gebied volgens de nieuwste normen en bewezen technologieën te werk te gaan. We willen datagedreven en informatie gestuurd kunnen opereren. Dus moeten onze systemen en processen toekomstbestendig zijn en heeft cyberveiligheid daarbij structureel onze aandacht.

LOYALITEIT EN POSITIEVE ENERGIE

In 2023 hebben we relatief veel vacatures ingevuld. Een behoorlijke opgave in een tijd van krapte op de arbeidsmarkt. Niettemin zijn we er redelijk vlot in geslaagd om de juiste mensen te vinden die passen bij ons doel om als organisatie robuuster te kunnen opereren. Wat ons in de contacten met kandidaten en nieuwe medewerkers onder meer is opgevallen, is hun bewuste keuze voor een organisatie die behalve economische ook maatschappelijke impact maakt. Diezelfde motivatie treffen we aan bij de medewerkers die al langer bij het havenbedrijf aan boord zijn. Hun trots, betrokkenheid en loyaliteit zorgen voor veel positieve energie. Ofwel uitstekende brandstof om gezamenlijk de uitdagingen van de toekomst aan te gaan.

Voor het formuleren van onze strategie voor die toekomst, onze corporate strategie 2025-2030, hebben we in 2023 de eerste voorbereidingen getroffen. Zo hebben we belangrijke externe trends geïnventariseerd en bij de bespreking daarvan onze aandeelhouders en stakeholders betrokken.

HAVENBEDRIJF MOERDIJK EN DE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

De hierna volgende beschrijving over Havenbedrijf Moerdijk en de Sustainable Development Goals moet gezien worden in het licht van de rapportageverplichting vanuit de CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), die de komende jaren ook voor ons van toepassing wordt. Daar werken we nu al naar toe door hier inzicht te geven in onze activiteiten die bijdragen aan de Europese duurzaamheidsdoelstellingen.

Nederland staat voor een grote duurzaamheidsopgave. Duurzaamheid staat ook hoog op onze prioriteitenlijst en is een belangrijke factor in ons handelen. Bovendien stimuleren wij bedrijven op het haven- en industrieterrein om hierin stappen te zetten. We zorgen ervoor dat onze doelstellingen en inspanningen in lijn zijn met internationale richtlijnen voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) zoals de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN). Deze in 2015 door de VN geformuleerde doelstellingen voor duurzame ontwikkeling gelden als een mondiale agenda op dat vlak. Het gaat om 17 doelen om van de wereld een betere plek te maken. De SDG's hebben betrekking op aspecten als armoede, onderwijs en klimaat.

Als havenbedrijf focussen we op de voor het havenbedrijf meest essentiële SDG's die raken aan onze doelstellingen en inspanningen. Daar committeren we ons aan door middel van uiteenlopende initiatieven. Het resultaat is dat we op onderdelen steeds beter weten aan te sluiten bij de internationale duurzaamheidsagenda en daarmee onze maatschappelijke impact vergroten.

BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE SDG: 7

EIGEN GROENE STROOM

In 2021 hebben we met de ingebruikneming van een eigen zonnepark van 4,8 hectare een belangrijke stap gezet in het verduurzamen van het haven- en industrieterrein. Het park telt 18.570 zonnepanelen, waarmee we als havenbedrijf energieneutraal zijn voor het eigen gebruik en bovendien een aanzienlijke hoeveelheid groene stroom leveren voor andere partijen.

ELEKTRIFICATIE

‘Speeding up together’ is het motto dat onder meer staat voor onze inspanningen om samen met de bedrijven de elektrificatie en daarmee gepaard gaande verduurzaming te versnellen. We faciliteren en stimuleren bedrijven om hun behoefte aan elektriciteit collectief zichtbaar te maken. Tegelijk spannen we ons in om de komst te versnellen van een nieuw hoogspanningsstation dat nodig is voor de toekomstige elektriciteitsbehoefte.

WATERSTOFNETWERK

We kijken naar mogelijkheden om op het haven- en industrieterrein een aansluiting op het landelijke publieke netwerk voor waterstof te realiseren.

INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR SDG: 9

DE WAARDEKETENS VERSTERKEN

Ons gronduitgiftebeleid is erop gericht dat zoveel mogelijk duurzame en/of circulaire ondernemingen zich vestigen op Port of Moerdijk en daarmee de aanwezige waardeketens versterken. Zo is Industrial Park Moerdijk exclusief bestemd voor de vestiging van bedrijven in de circulaire chemie. Aan dit uitgangspunt doen we geen concessies.

MEER TRANSPORT VIA BUISLEIDINGEN

We faciliteren aansluitingen op de nationale buisleidingeninfrastructuur. Daarbij kijken we tevens naar mogelijkheden tot uitbreiding van het buisleidingennetwerk, waardoor in de toekomst ook het transport van andere stoffen, bijvoorbeeld CO₂, mogelijk wordt.

EIGENTIJDSE COMMUNICATIETECHNOLOGIE

Geheel Port of Moerdijk wordt (en is bijna) voorzien van glasvezel en 5G. Het havenbedrijf faciliteert de aanleg hiervan, zodat bedrijven gebruik kunnen maken van de modernste communicatietechnologieën. Daarnaast zijn de twee windturbines op het haven- en industrieterrein uitgerust met gateway's die op 114 meter hoogte netwerken van sensoren aan elkaar knopen die worden gebruikt voor toezicht op beheer, veiligheid en leefomgeving.

TOEKOMSTBESTENDIGE INFRASTRUCTUUR

De capaciteit en kwaliteit van de weginfrastructuur op en rond het haven- en industrieterrein en Logistiek Park Moerdijk moet klaar zijn voor de toekomst. We investeren aanzienlijk in maatregelen en voorzieningen die zorgen voor optimale verbindingen, doorstroming en verkeersveiligheid. Daarnaast bepleiten en bewerkstelligen we bij het Rijk de optimalisering van onze bereikbaarheid.

PREDICTIVE MAINTENANCE

Door middel van sensoren en data maken we werk van informatie gestuurd onderhoud van onze assets. Het toepassen van moderne communicatietechnologieën stelt ons in staat om toe te groeien naar predictive maintenance.

MODAL SHIFT

Port of Moerdijk is een belangrijk (inter)nationaal multimodaal logistiek knooppunt. Alle modaliteiten -weg, water, spoor, buis- zijn aanwezig zodat vervoerders, verladers en bedrijven hun logistieke processen optimaal kunnen inrichten. We streven er nadrukkelijk naar dat de keuze steeds meer valt op het meest duurzame vervoer. Door middel van data monitoren we of we met het stimuleren en agenderen van de modal shift nog een tandje moeten bijzetten.

CIRCULAIRE GRONDSTOFFEN

Als havenbedrijf dragen we ook zelf bij aan het gebruik van circulaire grondstoffen. We maken 'paspoorten' van alle objecten die mogelijk in aanmerking komen voor hergebruik en voeren op die manier zelf regie op het proces dat uiteindelijk moet leiden tot honderd procent circulariteit. NB: al onze verkeersborden zijn al volledig circulair.

KLIMAATACTIE SDG: 13

KLIMAATADAPTATIE

We zorgen voor een klimaatadaptieve inrichting van Port of Moerdijk. Klimaatstresstesten liggen hieraan ten grondslag. Met extra groen zorgen we voor het tegengaan van hittestress. Het waterbeheer is afgestemd op zowel extreme neerslag als langdurige droogte. Ook van bedrijven verlangen we een adequaat waterbeheer zoals de zorg voor waterberging op eigen terrein.

ENERGIETRANSITIE VOOR EEN BETER KLIMAAT

Het spreekt voor zich dat de toenemende elektrificatie van bedrijven op Port of Moerdijk en de hierbij behorende infrastructuur sowieso hun betekenis hebben voor een beter klimaat en een schonere wereld. Ook in de logistiek stimuleren en zien we een transitie naar andere brandstoffen: vrachtwagen op elektriciteit of waterstof en schepen aan de stekker. Daar komt bij dat Port of Moerdijk met de aanlanding en het transport van energie uit zeewind een scharnierfunctie gaat vormen in de verduurzaming van Nederland. Alles bij elkaar is de economische motor die Port of Moerdijk is, inmiddels hybride maar moet de brandstof de komende jaren nóg schoner worden.

LEVEN OP HET LAND SDG: 15

INVESTEREN IN NATUUR EN BIODIVERSITEIT

We investeren met overtuiging in natuur en biodiversiteit. Zo zetten we -samen met gemeente, provincie en waterschap en onder ecologische begeleiding- stappen met de landschappelijke inrichting van de corridor rond het haven- en industrieterrein. Ook de groene inrichting van Logistiek Park Moerdijk krijgt de nodige aandacht. Hier hebben we bovendien compenserende faunamaatregelen getroffen.

NIEUWE NATUUR EN RECREATIE

Tot de compensatie van de aanleg van Logistiek Park Moerdijk behoort ook de realisatie in 2022 van het nieuwe natuur- en recreatiegebied Appelzak-Zuid, dat ruim honderd nieuwe bomen en zo'n 16.700 nieuwe planten telt. Bij de ontwikkeling van Appelzak-Zuid zijn destijds omwonenden intensief betrokken. Verder is Industrial Park Moerdijk tijdelijk ingericht als natuurgebied. Totdat hier bedrijven in de circulaire chemie neerstrijken, biedt dit gebied ruimte aan flora en fauna en vormt het een broedplaats en voedzame bodem voor uiteenlopende soorten.

BIJNA VIERDUIZEND NIEUWE BOMEN

De klimaatverandering maakt duidelijk dat bomen steeds belangrijker zijn. Ze vangen CO₂ op en gaan hittestress tegen. De komende 8-9 jaar vervangen we alle 3.806 bomen in het openbaar gebied van het haven- en industrieterrein. De meeste verhuisden ooit als takken uit Zeeland naar Moerdijk. Veel bomen zijn of worden te zwaar of zijn minder vitaal.

'GECOMPARTIMENTEERDE' WATERGANGEN

Om het oppervlakte te beschermen tegen vervuiling in het geval van een brand met chemische vloeistof, zijn kleine watergangen op het haven- en industrieterrein ingedeeld in afsluitbare compartimenten. Hierdoor komt eventueel vervuilende vloeistof of verontreinigd bluswater terecht in zo'n compartiment dat later wordt geleegd en gereinigd.

PARTNERSCHAP OM DOELSTELLINGEN TE BEREIKEN SDG: 17

'CONNECTING YOU': ALLEEN SAMEN BOEKEN WE VOORUITGANG

Alle opgaven en uitdagingen tot een succes maken, vraagt om daadkracht van alle betrokkenen en om samenwerking op alle niveaus. Als havenbedrijf intensiveren en verbreden we die samenwerking en pakken we onze rol van verbinder en aanjager. We plukken met de Stichting Beveiliging Industriegebied Moerdijk (SBIM) en de Stichting Brandweer Moerdijk (SBM) al langer de vruchten van de publiek-private samenwerking op het gebied van veiligheid. Als partner van Brabant Ports werken we aan de verdere versterking van de modal shift. We verstevigen de samenwerking met de Nederlandse zeehavens. In Brabant en daarbuiten leggen we de verbinding naar andere industriegebieden. We hebben publieke en private partners nodig om de energie- en grondstoffentransitie tot een succes te maken. Ook de samenwerking met bedrijven op het haven- en industrieterrein is daarbij van belang. Die heeft onder meer tot resultaat dat walstroom voor zeeschepen van de grond begint te komen en dat we samen met bedrijven de mogelijkheden voor de afvang, het transport en de opslag van CO₂ willen testen. Last but not least willen we het belang van een goede dialoog met omwonenden onderstrepen. Als havenbedrijf laten we ons zien bij de diverse stads- en dorpsstafels van de gemeente Moerdijk. Daarnaast organiseren we ook zelf een omgevingstafel en uiteenlopende themabijeenkomsten. Kortom, samenwerken is een must en wordt in toenemende mate ook de kracht van Port of Moerdijk.

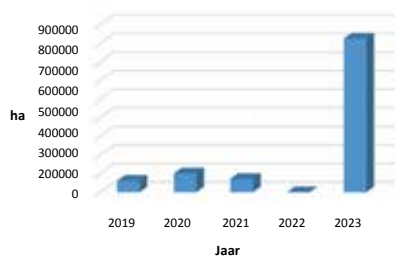
BIJLAGEN

1. FACTS & FIGURES

UITGEGEVEN INDUSTRIETERREIN (INCL. 2E UITGIFTE)

Over de laatste jaren vertonen de gronduitgiftes het volgende beeld:

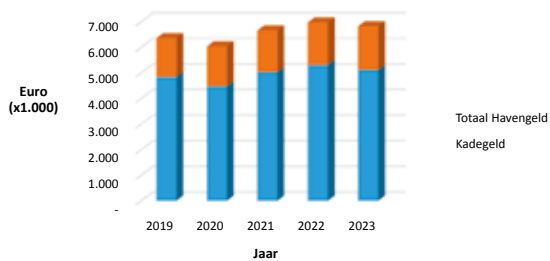
Jaar	Totaal in ha
2019	6.15.32
2020	10.09.00
2021	7.17.78
2022	0
2023	82.68.45

HAVEN- EN KADEGELDINKOMSTEN

Jaar	Zeehaven-geld	Binnenhaven-geld	Totaal havengeld	Kadegeld	Totaal haven- en kadegeld
2019	3.618	1.234	4.852	1.509	6.361
2020	3.287	1.194	4.481	1.549	6.031
2021	3.771	1.262	5.033	1.629	6.661
2022	4.039	1.275	5.314	1.666	6.980
2023	3.892	1.229	5.121	1.706	6.827

Alle bedragen x 1.000 euro (€)

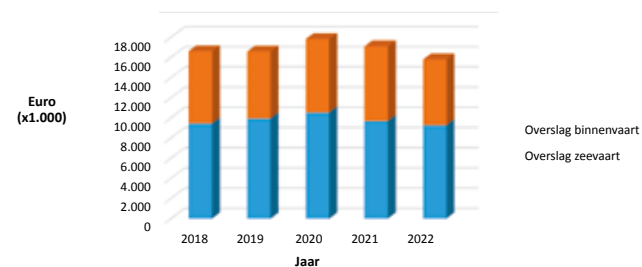

SCHEEPSBEWEGINGEN EN GOEDERENOVERSLAG

Jaar	Aantal schepen		Goederenoverslag			
			Zeeschepen (x 1.000 ton)	Binnenvaart-schepen (x 1.000 ton)	Scheepvaart (x 1.000 ton)	% t.o.v. vorig jaar
	zee	binnen	gelost/geladen	gelost/geladen	totaal	
2019	2.070	10.976	7.148	9.459	16.607	-8,6
2020	1.950	11.544	6.628	9.955	16.577	-0,2
2021	2.027	12.241	7.286	10.538	17.824	7,5
2022	2.072	11.419	7.387	9.697	17.084	-4,1
2023	1.877	10.867	6.518	9.278	15.796	-7,5

Alle bedragen x 1.000 euro (€)

N.B. Percentages zijn berekend over de onafgeronde cijfers.

GOEDERENVERVOER PER SPOOR

Jaar	Aantal treinen	% t.o.v. vorig jaar	Vervoerd product (x 1.000 ton)	% t.o.v. vorig jaar
2019	2.900	-3,4	1.292	-1,8
2020	2.920	0,7	1.405	8,7
2021	3.040	4,1	1.472	4,8
2022	2.900	-4,6	1.349	-8,4
2023	2.400	-17,2	1.131	-16,2

N.B. Percentages zijn berekend over de onafgeronde cijfers.

WERKGELEGENHEID

Opbouw werknemersbestand binnen de vestigingen 2023	
Totale directe werkgelegenheid binnen het gehele haven- en industrieterrein Moerdijk:	10.600 werknemers
Totale indirecte werkgelegenheid gecreëerd door het haven- en industrieterrein Moerdijk:	9.330 werknemers
Totale werkgelegenheid gecreëerd door het haven- en industrieterrein Moerdijk:	19.930 werknemers

Gegevens gebaseerd op een telling

2. PERSONALIA EN NEVENFUNCTIES DIRECTIE EN RAAD VAN COMMISSARISSEN

DIRECTIE

Ir. P.M.E. (Paul) Dirix

Paul Dirix is Directeur-Bestuurder van het Havenbedrijf Moerdijk (CEO)

Geboortejaar: 1969
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd: Directeur-Bestuurder (CEO) per 16-01-2023

Voorgaande functie

Algemeen directeur / CEO AEB Amsterdam

Nevenfuncties

- Lid advisory board VINT.

Ir. M.H. (Marika) Menschaar – den Hartog MBA

Marika Menschaar – den Hartog is Directeur-Bestuurder van het Havenbedrijf Moerdijk (CFO)

Geboortejaar: 1971
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd: Directeur-Bestuurder (CFO) per 1-07-2022

Voorgaande functie

Financieel directeur van het Havenbedrijf Moerdijk

Nevenfuncties

- Financieel adviseur Ropax BV;
- Bestuurslid Stichting Bedrijfsbrandweezorg Moerdijk (SBM) (q.q. in lijn met de statuten).

RAAD VAN COMMISSARISSEN

Dr. Ir. P.J.M. (Peter) van Laarhoven

Peter van Laarhoven is voorzitter van de Raad van Commissarissen van het Havenbedrijf Moerdijk.

Geboortejaar: 1959
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd: Voorzitter van de Raad van Commissarissen per 01-01-2017
Datum aftreden: 31-12-2020
Datum herbenoeming: 1-1-2021 voor een periode van 4 jaar (tot 1-1-2025)

Huidige/voorgaande functie

Directeur Van Laarhoven Toezicht en Advies (huidig)
Director Corporate Development bij Schiphol Group (voorgaand)

Nevenfuncties

- Voorzitter Raad van Toezicht HAN University of Applied Sciences;
- Voorzitter Raad van Toezicht Nederlandse Reisopera;
- Vicevoorzitter Raad van Toezicht TNO;
- Vicevoorzitter Netherlands National Commission Unesco;
- Vicevoorzitter Raad van Commissarissen CB Logistics;
- Lid Raad van Commissarissen H&S Group B.V.;
- Voorzitter Bestuur Vereniging van Toezichthouders van Hogescholen.

Drs. V.O. (Vera) Luijendijk

Vera Luijendijk is lid van de Raad van Commissarissen van het Havenbedrijf Moerdijk.

Geboortejaar: 1974
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd: Lid van de Raad van Commissarissen per 01-02-2023
Datum aftreden: 01-02-2027

Huidige/voorgaande functie:

Directeur-eigenaar WaardeV.O.L advies, bestuur en toezicht (huidig);
Interim directeur-bestuurder Woningstichting Nijkerk (voorgaand);
Lid Raad van Bestuur Woningstichting Eigen Haard (voorgaand).

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord;
 - Lid Raad van Commissarissen Cyclus;
 - Lid van de Raad van Toezicht en voorzitter van de auditcommissie van stichting Orion;
 - Examiner Finance & Control Rotterdam Business School;
 - Lid Raad van Commissarissen en voorzitter van de remuneratiecommissie van Woningstichting Woonstad Rotterdam;
 - Lid Raad van Toezicht Stichting Nationaal Warmtefonds I en II;
 - Lid toetsingscommissie Anton Jurgens Fonds.
-

Dr. ir. J.F.M. (Joost) van Dijk

Joost van Dijk is lid van de Raad van Commissarissen van het Havenbedrijf Moerdijk.

Geboortejaar: 1961
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd: Lid van de Raad van Commissarissen per 01-01-2023
Datum aftreden: 01-10-2027

Huidige/voorgaande functie:

Begeleider bestuurders van industriële bedrijven in de energie transitie (huidig);
Board Consultancy (huidig);
CEO van EON Benelux (voorgaand);
Board Member Power Generation bij EON Generation GmbH (Hannover) (voorgaand).

Nevenfuncties:

- Vicevoorzitter Raad van Commissarissen Enexis;
 - Docent MBA-opleiding TSM Business School.
-

Dr. J.M. (Jan) van der Eijk

Jan van der Eijk is lid van de Raad van Commissarissen van het Havenbedrijf Moerdijk.

Geboortejaar: 1953
Nationaliteit: Nederlandse
Benoemd: Lid van de Raad van Commissarissen per 01-01-2017
Datum aftreden: 1-1-2024

Huidige/voorgaande functie

Technology and Business Innovation Consultant (huidig);
Group Chief Technology Officer Royal Dutch Shell (voorgaand).

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Toezicht Universiteit Utrecht.

JAARVERSLAG 2023

2023

OVER HAVENBEDRIJF MOERDIJK

Havenbedrijf Moerdijk N.V. is een 100% deelneming van de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijfsuitvoeringsorganisatie Havenschap Moerdijk, kortweg: Havenschap Moerdijk. De provincie Noord-Brabant en de gemeente Moerdijk zijn deelnemers in het Havenschap Moerdijk en daarmee houder van de aandelen A en B die door Havenbedrijf Moerdijk N.V. aan de gemeenschappelijke regeling zijn uitgegeven.

Havenbedrijf Moerdijk N.V. heeft statutair als taken:

- het (doen) uitoefenen van een havenbedrijf en in dat kader de positie van het Moerdijkse haven-, logistiek- en industriecomplex in regionaal, nationaal en internationaal perspectief zowel op korte als op lange termijn versterken;
- het bevorderen van een effectieve, veilige en efficiënte afhandeling van het scheepvaartverkeer en het zorgdragen voor nautische en maritieme orde en veiligheid, alsmede het optreden als bevoegde havenautoriteit in het Moerdijkse havengebied;
- de ontwikkeling, aanleg, beheer en exploitatie van het haven-, logistiek- en industriegebied in Moerdijk, in de ruimste zin van het woord.

Deze taken verankeren wij in onze meerjaren bedrijfsstrategie en wordt vastgesteld door onze aandeelhouders.

OVERALL TERUGBLIK OP 2023

Na 2022 was 2023 opnieuw een jaar van onzekerheden. De oorlog die Rusland tegen Oekraïne voert, duurde voort. Daar kwam in oktober nog een heftig internationaal conflict in het Midden-Oosten bij. Dat zorgde voor extra geopolitieke spanningen en ook voor dreigende ontwrichting van het internationale handelsverkeer. Verder was de inflatie hoog, schoten de energie- en brandstofprijzen alle kanten uit en was er nog altijd krapte op de arbeidsmarkt. Hoog op de agenda staan nog steeds het klimaat en de energie- en grondstoffentransitie. Ook de stikstofproblematiek was van grote invloed; zoals het besluit van de provincie Noord-Brabant om voorlopig geen vergunningen af te geven voor projecten die extra stikstofuitstoot tot gevolg hebben.

In 2023 zagen we ook een afname van de economische groei. Wereldwijd was in 2023 sprake van een lagere productie, waardoor ook de handelsstromen slonken. Zagen we in 2022 al een kleine min in de binnenvaart- en spoorvolumes, in 2023 was sprake van een significante daling: -5% in de aantallen schepen binnenvaart en -17% voor het spoor. Ook de shortseavolumes kenden een daling: -9% in aantallen zeeschepen en -13% in overslag.

Bedrijven krijgen meer last van de geschetste omstandigheden. Aan de andere kant blijven bedrijven investeren in innovaties én in medewerkers die dankzij hun specifieke skills helpen om die innovaties tot een succes te maken. De werkgelegenheid van Port of Moerdijk als economische motor van Brabant is dan ook weer gegroeid. Het aantal directe banen bedraagt circa 10.600 (2022: circa 10.300) en de totale werkgelegenheid bijna 19.930 (2022: ruim 19.000).

FINANCIËLE TERUGBLIK OP HOOFDLIJNEN

Financieel is de begroting van 2023 niet gehaald (resultaat na belasting € 6,6 mln versus € 7,7 mln begroting). De lagere opbrengsten, als gevolg van de latere uitgifte van gronden en tegenvallende havengelden, hogere kosten, met name door een toename van personeel zijn de oorzaak van dit verschil

TERUGBLIK VANUIT DE CORPORATE STRATEGIE

De in 2021 aangescherpte corporate strategie en de daaruit voortvloeiende doelstellingen zijn de leidraad geweest voor de activiteiten en ontwikkelingen in 2023. Overigens zijn voor het formuleren van de nieuwe toekomststrategie richting 2030 in 2023 de eerste voorbereidingen getroffen. Zo zijn belangrijke externe trends geïnventariseerd en zijn bij de bespreking daarvan aandeelhouders en stakeholders betrokken.

Logistiek Park Moerdijk

De ontwikkeling van Logistiek Park Moerdijk kende in 2023 een aantal belangrijke momenten. Met Lidl werd een overeenkomst gesloten voor de vestiging van een indrukwekkend distributiecentrum. Verder werd eind 2023 'de interne baan' opgeleverd, die via een viaduct over de A17 en een brug over de Roode Vaart LPM verbindt met het haven- en industrieterrein. Op het logistiek park zelf gebeurde nog veel meer, zowel boven als onder de grond. Zo werd er maar liefst één miljoen kubieke meter zand naartoe gebracht voor het bouwrijp maken en voorbelasten van verschillende onderdelen. Zoals de aansluiting op de A17, die in 2024 in uitvoering komt. Dan wordt ook begonnen met de voorbereiding van de aansluiting op de A16. Verder zijn alle elektrakabels gelegd, is opdracht gegeven voor de aanleg van de databekabeling en zijn de aanleg van glasvezel en de komst van de eerste 5G mast voorbereid. Omdat er geen sprake is van een toename van de stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie, zowel in de bouw- als in de gebruiksfase, kon eind 2023 worden geconcludeerd dat bouwontwikkelingen op LPM geen verdere vertraging hoeven op te lopen. Een natuurvergunning is niet vereist omdat is gebleken dat de stikstofeffecten beneden het niveau blijven van de uitstoot die eerder werd veroorzaakt door de op de LPM-gronden aanwezige agrarische activiteiten. Op balansdatum zijn nog niet alle vergunningsaanvragen afgerond.

Industrial Park Moerdijk

De ontwikkeling van Industrial Park Moerdijk (IPM) tot vestigingslocatie voor bedrijven in de circulaire chemie loopt minder voorspoedig dan verwacht. Er is vanuit genoemde branche zeker belangstelling en de contacten met bedrijven verlopen positief. Maar het blijkt dat de early adopters van hun businessmodel in de praktijk nog onvoldoende een duurzaam succes kunnen maken. Desondanks blijft het de ambitie om deze plek van Port of Moerdijk exclusief te bestemmen voor de genoemde bedrijvigheid om de circulariteit in de industrie daarmee een impuls te geven. In 2023 is voor IPM de studie naar de kade-invulling afgerond en die naar de spoorterminal van start gegaan.

Logistiek en modal shift

In 2023 is West-Brabant verkozen tot logistieke hotspot van Nederland. Dit predicaat is duidelijk te linken aan de logistieke positie en betekenis van Port of Moerdijk. Het shortsea netwerk is in 2023 uitgebreid met een verbinding met Casablanca in Marokko. Met deze verbinding worden ook de havens van het Franse Montoir (in Bretagne), Bilbao en Vigo in Spanje en drie havens in Portugal aangedaan. De belangrijkste directe lijnverbindingen van en naar Port of Moerdijk zijn inmiddels ook te vinden via Routescanner. Port of Moerdijk heeft zich in 2023 aangesloten bij dit online containertransport platform voor verladers en expediteurs.

Een van de gevolgen van de economische tegenwind in 2023 was het ontstaan van een 'omgekeerde modal shift'. Geconfronteerd met een dalend aanbod verlaagden wegtransporteurs hun tarieven en verleidden ze ondernemingen om hun vracht niet via het binnenvaartschip maar met de vrachtwagen te laten vervoeren. Het is daarom zaak om de agendasetting van de modal shift en de betekenis ervan voor het klimaat en de maatschappelijke impact nog beter over het voetlicht te brengen.

Wegeninfrastructuur

Op het gebied van openbare infrastructuur stond 2023 in het teken van meer veiligheid en doorstroming. De voorbereidingen voor de ingaande verdubbeling van afslag 26 van de A17 liggen op schema. Het programma van eisen voor het bestek is klaar en de aanbesteding is een feit. Ook voor de uitgaande verdubbeling van deze afslag liggen de voorbereidingen op schema. In de aanbesteding voor de ingaande verdubbeling van afslag 26 is ook de ombouw tot kruispunten van de vier rotondes op de Zuidelijke Randweg meegenomen. Net als het voorzien van verkeerslichten van de verbindingen van de Zuidelijke Randweg met de Chemieweg en Middenweg. Het invoeren van de blauwe zone op het haven- en industrieterrein, wat voor 2023 op de planning stond, is doorgeschoven naar 2024.

Spoor

Als gevolg van de stikstofproblematiek staat het sein voor verruiming van de spoorcapaciteit vooralsnog niet op groen. Behalve voor de uitbreiding van het spooreplacement geldt dat ook voor het verleggen van de kabels en leidingen, die ter voorbereiding hiervan kan plaatsvinden. De stikstofproblematiek is er verder de oorzaak van dat voor het verlengen van de laad- en losplaats met honderd meter nog geen vergunning is verleend. ProRail heeft onder andere bij de Tweede Kamer aandacht gevraagd voor de vertraging die hierdoor ontstaat.

Veiligheid

2023 was een jaar van veel concrete veiligheidsmaatregelen. Dankzij een financiële bijdrage van het rijk (Mainportgelden) plus aanvullende financiering door de Stichting Beveiliging Industrierrein Moerdijk (SBIM) en het havenbedrijf is ruim 1,3 miljoen euro geïnvesteerd in voorzieningen die op korte termijn effect sorteren. Tot deze 'No-Regret maatregelen' behoren de uitbreiding van het cameranetwerk en de vervanging van standaard camera's door slimme exemplaren die ook afwijkende situaties kunnen waarnemen (anomale detectie). Daarnaast zijn de eerste mobiele sensoren getest en aangeschaft. Andere maatregelen zijn een geslaagde pilot met slimme hekwerken en de aanschaf van een systeem om drones te kunnen detecteren.

Logistiek Park Moerdijk wordt volgens dezelfde strenge normen beveiligd als het haven- en industrieterrein. Dus komen ook hier voorzieningen als speedgates, multisensorcamera's en toegangsbeveiliging door middel van ANPR (Automatic Number Plate Recognition) systemen. Voor de uitvoering van het maatregelenpakket is een raamovereenkomst gesloten met Bavak Security Group. Dat voor de bouwontwikkelingen op het logistiek park geen natuurvergunning is vereist, is ook positief voor de realisatie van de collectieve bluswatervoorziening. Die loopt geen verdere vertraging op.

Andere belangrijke ontwikkelingen op het gebied van veiligheid in 2023 waren het operationeel worden van het Nautisch Veiligheid Management Systeem (NVSM), het van start gaan van de Zeehavenpolitie (samen met Zeeland) en de laatste voorbereidingen voor de nieuwe safety- en security App 'Port Alert Moerdijk' (PAM) die begin 2024 live gaat.

Energietransitie en verduurzaming

De energietransitie en verduurzaming van Port of Moerdijk zit in een hoge versnelling. Echter, als gevolg van congestie op het stroomnet staan bedrijven met hun elektrificatieplannen letterlijk in de rij. We hebben de elektriciteitsvraag van de bedrijven collectief aangeleverd bij de energieleveranciers. Ondertussen wordt gewerkt aan tussentijdse oplossingen, zoals het gebruikmaken van elkaars pieken en dalen.

Behalve de verduurzaming van de industrie dienen zich ontwikkelingen aan als de aanlanding en het transport van energie uit zeewind. De voorzieningen hiervoor vergen ruimtelijke ingrepen waarover op provinciaal en landelijk niveau wordt beslist. Alleen al voor het beoogde 380 KV station is meer dan twintig hectare nodig. De bouw hiervan start in 2030. We zien het als onze rol om dit proces waar mogelijk te versnellen.

De haalbaarheidsstudie naar het DIMMER-project voor het afvangen, transporteren en opslaan van CO₂, is succesvol afgerond. Het project is daarmee klaar voor een test in de praktijk met behulp van een te bouwen demo-installatie. Wanneer zich voldoende bedrijven aansluiten en er een positief besluit valt over de financiering, kan deze fase van de pilot in 2024 van start.

Als havenbedrijf dragen we ook zelf bij aan het gebruik van circulaire grondstoffen. We maken ‘paspoorten’ van alle objecten die mogelijk in aanmerking komen voor hergebruik en voeren op die manier zelf regie op het proces dat uiteindelijk moet leiden tot honderd procent circulariteit.

Voor wat betreft de ecologische ontwikkelingen zijn vermeldenswaard: het gereed komen van het definitief ontwerp voor Plaza dat leidt tot meer groen; de plannen van de provincie en Waterschap Brabantse Delta voor landschappelijke inrichting van ‘het klimaatbos’ (de groencorridor ten westen van Plaza); en de afronding van de ecologische zone rond de Lapdijk op Logistiek Park Moerdijk.

Interne organisatie

Op 15 januari 2023 is Paul Dirix gestart als nieuwe CEO van het havenbedrijf. Vanaf die datum was de directie weer compleet.

Bij de organisatie van het havenbedrijf stond 2023 in het teken van verdere professionalisering. Op het gebied van informatietechnologie was de implementatie van het Enterprise Resource Planning (ERP) systeem een belangrijke stap. Met ERP als solide en veilig fundament kunnen IT-architectuur en -systemen in de toekomst verder worden uitgebouwd. Ook op het gebied van veiligheid is de IT-architectuur verder ingericht en geoptimaliseerd en zijn ICT-technieken ingezet en uitgewerkt ten behoeve van onder

meer het bundelen van informatie uit sensoren. We hebben in 2023 een contract gesloten met CGI als nieuwe IT-partner. Dit past bij de ambitie om op IT-gebied volgens de nieuwste normen en bewezen technologieën te werk te gaan.

In 2023 zijn relatief veel vacatures ingevuld. Een behoorlijke opgave in een tijd van krapte op de arbeidsmarkt. Niettemin is het redelijk vlot gelukt om de juiste mensen te vinden die passen bij het doel om als organisatie robuuster te opereren. Wat in de contacten met kandidaten en nieuwe medewerkers is opgevallen, is hun bewuste keuze voor een organisatie die behalve economische ook maatschappelijke impact maakt. Diezelfde motivatie is ook te zien bij de medewerkers die al langer bij het havenbedrijf aan boord zijn.

De organisatie telde in 2023 gemiddeld 29,2 fte (35 medewerkers per 31 december 2023). Dit is inclusief directie (algemeen directeur en directeur interne bedrijfsvoering), 4 programmamanagers en 6 stafleden.

Tot slot: de reputatie gemeten

In het eerste kwartaal van 2023 is in opdracht van het havenbedrijf voor het eerst een stakeholdersonderzoek uitgevoerd. De respons van omwonenden was nog laag, dus worden de uitkomsten vanuit deze doelgroep als indicatief beschouwd. Het onderzoek laat zien dat Port of Moerdijk breed bekend staat als een logistiek knooppunt van formaat en dat de economische waarde alom wordt onderkend. Echter, over de maatschappelijke waarde zijn zowel professionele relaties als omwonenden kritisch. Het havenbedrijf wordt positief en om zijn professionaliteit gewaardeerd. De onderzoeksresultaten geven aanleiding om zowel naar bedrijven en andere professionals als naar omwonenden ‘het complete verhaal van Port of Moerdijk’ nog beter over het voetlicht te brengen.

FINANCIËLE INFORMATIE

De netto omzet bedraagt € 26.421.527 (2022: € 24.382.380) en bestaat voor € 6.740.225 (2022: € 6.980.400) uit haven- en kadegelden, voor € 16.756.303 (2022: € 14.886.900) uit erfpacht en verhuurde gronden en voor € 2.924.999 (2022: € 2.515.080) uit vergoedingen. Het resultaat voor belastingen komt uit op € 9.074.243 (2022: € 11.677.482) positief en na belastingen op € 6.607.490 (2022: € 9.648.957) positief.

Het Interest Coverage Ratio bedraagt 1,6 (2022: 3,4) en zegt hoeveel keer de rente kan worden betaald uit het brutobedrijfsresultaat (> 2 is gezond).

De Debt/Ebitda verhouding bedraagt 18,5 (2022: 17,8) en laat de verhouding zien tussen de rentedragende schulden en het brutobedrijfsresultaat (< 7 is gezond).

De solvabiliteitsratio bedraagt 36% (2022: 35%) en laat de verhouding zien tussen eigen vermogen en totaal vermogen (> 30% is gezond).

Het resultaat van 2023 is € 3,0 miljoen lager dan in 2022. De € 2,1 miljoen hogere netto-omzet komen met name voort uit de hogere erfpachtinkomsten. De tegenvallende aantallen schepen op zee- en binnenvaart evenals lagere overslag heeft een daling van de havengelden als gevolg. Ook de opbrengsten uit het zonnepark zijn € 1 miljoen lager. De kosten zijn ten opzichte van 2022 met € 2,8 miljoen gestegen. Dit als gevolg van een toename van personeelskosten, inclusief inhuur, hogere beheerkosten en meer advieskosten. De netto-rentelasten zijn € 0,8 miljoen hoger; ook de belasting is € 0,5 miljoen hoger.

FINANCIËLE VERSLAGGEVING

Havenbedrijf Moerdijk N.V. stelt haar jaarrekening op basis van Titel 9 Burgerlijk Wetboek 2 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving op. Alvorens verzelfstandiging was het Besluit begroting en verantwoording van toepassing op de activiteiten van het havenbedrijf. Deze overheid-gerelateerde activiteiten resulteren in transacties welke verwerkt moeten worden vanuit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving

Het havengebied in al haar diversiteit vertegenwoordigt een belangrijk deel van de activa van het havenbedrijf. Het intern opgestelde activeringsbeleid geeft houvast bij de verwerking van (des)investeringsvraagstukken. De uitgangspunten zijn nauwgezet beschreven in de grondslagen voor financiële verslaggeving ten aanzien van materiele vaste activa en voorzieningen. Voor groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Het havenbedrijf kiest daarnaast voor activering van rentekosten.

De toets op de waardering van het havengebied en haar projecten vindt plaats gebruik makend externe deskundige en/of een intern vervaardigd waarderingsmodel.

Erfpachtovereenkomsten worden individueel beoordeeld op kwalificatie als operational of financial lease. De looptijd en eventuele afkoop zijn hierin belangrijke aspecten. Ingroeikortingen als onderdeel van erfpachtcontracten worden uitgesmeerd over de looptijd van het contract.

Het Logistiek Park Moerdijk kwalificeert op balansdatum als onderhanden werk. De ontwikkelcellen en openbare ruimte binnen het gebied worden gelijktijdig of volgtijdelijk ontwikkeld. Op balansdatum is er sprake van voorwaardelijkheden ten aanzien van het park.

BELANGRIJKSTE RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

Jaarlijks worden de risico's en beheersmaatregelen geëvalueerd en waar nodig aangepast. Vanwege haar maatschappelijke positie en de daarbij behorende lange termijn doelstellingen is de risicobereidheid van het havenbedrijf laag.

De risico's worden gewogen op kans en effect, waarbij de combinatie van beide factoren de 'kleur' van het risico bepaalt. De aspecten veiligheid, milieu, regelgeving, financieel, reputatie en duurzaamheid worden meegenomen in de effectbepaling, waarbij de hoogste effectcategorie van genoemde aspecten bepalend is voor het risico-effect.

De belangrijkste risico's zijn de volgende:

Risico's	Beheersmaatregelen		Ontwikkeling*
Strategisch			
Economische ontwikkelingen	Hoog beschikbaar weerstandsvermogen Actualisatie meerjarenplannen en SSK ramingen Actief debiteurenbeleid Borgstellingen, kredietcheck		↑
Geopolitieke ontwikkelingen	Focus houden op short-sea Uitbreiding aantal short-sea bestemmingen Overleg met I&W en andere havens		↑
Wet- en regelgeving	Contact met bevoegd gezag Overleg met andere zeehavens Pre-impact analyses met adviseurs		↑
Ruimte gebrek	Kritische beoordeling huidige en toekomstige uitgiftes Nieuwe omgevingsvisie vastgesteld Ontwikkelen actief grondbeleid		↑
Verduurzaming	Deelname p-Miek voor versnelling realisatie 380 KV-station Actievere rolneming in duurzame initiatieven / samenbrengen van partijen Lobby rondom wet- en regelgeving grondstoffen Afspraken over duurzaamheid en innovatie met leveranciers		↓
Groot (chemisch) incident	Meldkamer 24/7 Aanwezigheid e-noses Aanwezigheid Brandweerpost Moerdijk Interne crisisorganisatie / handelingsperspectieven Collectieve bluswatervoorziening LPM		→
Verlies acceptatie stakeholders	Herijking strategie in samenwerking met stakeholders Overleg met dorps- en omgevingstafels Organisatie open havendag Actief stakeholdermanagement Moerdijkregeling en vitaliteitsregeling		↑
Groei beperking modaliteiten	Actuele visies op modaliteiten (t/m 2040) Knooppuntenplan Overleg met stakeholders (RWS, ProRail, Provincie, Gemeente)		→

- ↓ Risico omlaag
- Risico gelijk
- ↑ Risico omhoog

Risico's	Beheersmaatregelen		Ontwikkeling*
Operationeel			
Nautische veiligheid	Meldkamer 24/7 Uitvoeren nautische risico analyse en Safety Evaluation Board Safety inspecties vanaf het water Interne crisisorganisatie / handelingsperspectieven Crisis oefeningen breder in de regio		↓
Calamiteit land	Meldkamer 24/7 Aanwezigheid e-noses Aanwezigheid Brandweerpost Moerdijk Interne crisisorganisatie / handelingsperspectieven		→
Criminaliteit op het terrein	Meldkamer 24/7 Mainport programma: investeringen in veiligheidsprojecten Campagne 'Kies voor je eigen veiligheid' Operationeel overheden overleg voor gezamenlijke aanpak		↓
Financiële tegenvallers	Meerjarenbegrotingen met gebruik SSK-ramingen Financieringsbeleid Verzekeringen Actief debiteurenbeleid		↑
Stremmingen waterwegen	Operationeel bruggenoverleg Actuele stremmingen zichtbaar middels Berichten Aan Scheepvaart		→
Cybercrime	Periodieke externe audits Samenwerking met FERM en DTC 24/7 monitoring Leverancierscheck		↓
Beschikbaarheid medewerkers en kennis	Medewerkertevredenheidsonderzoek Investeren in opleiding en ontwikkeling medewerkers Implementatie nieuw DMS Standaardisatie van processen		↑
Overige bereikbaarheid haven	Overleg met RWS, Provincie en Gemeente Overleg met ProRail Actuele visies op modaliteiten (t/m 2040)		→
Compliance	Compliance plan 4-ogen / functiescheiding Periodieke audits Fraude risico plan		→

* Ontwikkeling van het risico na uitvoering beheersmaatregelen

- ↓ Risico omlaag
- Risico gelijk
- ↑ Risico omhoog

Financiële instrumenten

In 2009 heeft het havenbedrijf rentederivaten afgesloten om het renterisico van de geldleningen voor de grondexploitatie IPM te verkleinen. In 2021 zijn roll-over leningen afgesloten welke exact de derivaten spiegelen.

Het havenbedrijf heeft met het Havenschap Moerdijk een lopende kredietovereenkomst van maximaal € 280 miljoen. De huidige financieringsbehoefte en de verwachte financieringsbehoefte voor de komende jaren liggen onder deze maximale kredietfaciliteit.

Fraude en continuïteit

De directie van Havenbedrijf Moerdijk NV is zich bewust van het risico van fraude dat, zowel intern als extern, inherent is aan het uitvoeren van haar activiteiten en dienstverlening. De directie heeft in 2023 de fraudebeheersmaatregelen geëvalueerd. Dit heeft niet geleid tot wijzigingen in de beheersmaatregelen.

Externe partijen moeten erop kunnen vertrouwen dat Havenbedrijf Moerdijk NV en haar medewerkers op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zakendoen. Daarom hebben we een gedragscode opgesteld. Eventuele misstanden kunnen vertrouwelijk worden gemeld bij een externe vertrouwenspersoon en meldpunt, die daarvoor speciaal in het leven zijn geroepen. De gedragscode is beschikbaar via onze intranetpagina. Daarnaast is er op kritische plekken in de organisatie van medewerkers een Verklaring Omtrent Gedrag opgevraagd. Onze (financiële) processen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheiding. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwickelen en toegang heeft tot activa.

Ondanks alle beheersingsmaatregelen bestaat het risico dat het management of de directie maatregelen doorbreekt en bestaat het risico van samenspanning tussen medewerkers. Diverse condities en maatregelen moeten ertoe bijdragen dat 'override of control' wordt gesignaleerd: de invoering van een tweehoofdige directie, transparante besluitvorming, de governance-structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem) te melden en periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersingsmaatregelen.

Er verschijnen regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van het havenbedrijf heeft informatiebeveiliging vanuit de perspectieven continuïteit, fraude en privacy en de daarmee samenhangende reputatie een hoge prioriteit. In de afgelopen jaren heeft het havenbedrijf de informatiebeveiliging aanzienlijk aangescherpt. Periodiek wordt de beheersing van informatiebeveiliging getoetst, zowel intern via interne audits, als extern via onze externe securityspecialist. Eventuele verbeterpunten vormen de input voor verdere aanscherping en/of naleving van het informatiebeveiligingsproces.

De directie is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze zo klein mogelijk worden gehouden.

Risico-ontwikkeling in 2023

De risico's zijn in december 2023 opnieuw beoordeeld. De aanhoudende onrust in de wereld resulteert in meer onzekerheid voor het havenbedrijf en de bedrijven op het haven- en industrieterrein. Hoewel partijen op het LPM kunnen starten met bouwen, nu is vastgesteld dat er geen sprake is van een toename van stikstofdepositie ten opzichte van de referentiesituatie -zowel in de bouw- als de gebruiksfase- blijft stikstof problemen opleveren voor andere projecten in ons gebied. Een gebied dat ook onder druk staat van de naar verwachting enorme vraag naar ruimte. Want we weten niet waar en hoeveel ruimte de grondstoffen- en energietransitie zal nodig hebben, maar de beschikbaarheid van ruimte lijkt te beperkt.

INFORMATIE OVER FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Havenbedrijf Moerdijk is een kredietovereenkomst aangegaan met het Havenschap Moerdijk. In deze overeenkomst is opgenomen dat Havenbedrijf Moerdijk gehouden is om er zorg voor te dragen dat het Havenschap Moerdijk te allen tijde aan haar verplichtingen uit hoofde van de financieringsinstrumenten kan voldoen, voor zover deze financieringsinstrumenten zijn benut om krediet aan Havenbedrijf Moerdijk te verstrekken. De hoogte van de kredietlimiet wordt elk jaar bepaald en gebaseerd op het benodigde krediet voor het komend kalenderjaar, met een opslag van 10% voor onvoorziene uitgaven. De kredietlimiet voor 2023 bedroeg tot medio 2023 € 253.800.000. Op 13 juli 2023 is door het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling de verhoging naar een kredietlimiet van € 275.000.000 goedgekeurd (2022: € 259.900.000). De maximale kredietlimiet is het kredietplafond, zoals overeengekomen met Havenschap Moerdijk, en bedraagt € 280.000.000.

Per 31 december 2023 is voor € 163.069.840 (2022: € 131.031.432) aan langetermijnleningen opgenomen bij het Havenschap Moerdijk. Samen met de € 48.161.592 (2022: € 96.849.379) die op korte termijn opgenomen is, komt het totaal aan opgenomen leningen bij het Havenschap Moerdijk uit op € 211.231.432 (2022: € 227.880.811).

INFORMATIE OVER MAATSCHAPPELIJKE ASPECTEN VAN ONDERNEMEN

Havenbedrijf Moerdijk heeft de maatschappelijke aspecten van ondernemen vastgelegd in haar corporate strategie. Dit document is in december 2021 door de aandeelhouders vastgesteld. Onze corporate strategie bevat naast onze missie en visie ook onze leidende principes en kernwaarden. Onze opgaven hebben wij tevens vertaald naar de Sustainable Development Goals (SDG's), zoals geformuleerd door de Verenigde Naties. Hiermee hebben wij ons MVO-beleid geïncorporeerd in onze meerjarenstrategie.

Havenbedrijf Moerdijk ziet haar maatschappelijke verantwoordelijkheid op twee manieren:

- Als bedrijf zelf maatschappelijk ondernemen. Hierbij staan goed werkgeverschap en verduurzaming op de eigen uitvoering als belangrijke doelen op de agenda. Zo zijn grondstoffen die het havenbedrijf gebruikt, gekoppeld aan de 'Ladder van Lansink', worden met alle aannemers afspraken gemaakt over duurzaamheid en is er wordt er geïnvesteerd in vergroening en verduurzaming van het gebied.
- Bedrijven in het haven- en industriegebied stimuleren om gezamenlijk te werken aan verduurzaming. Hierbij neemt het havenbedrijf naast de rol van verbinder, ook de rol op zich om de benodigde randvoorwaarden te scheppen. Voorbeelden zijn het faciliteren van een versnelde uitbreiding van de energievoorziening en de inspanningen om te komen tot implementatie van walstroomaansluitingen.

INFORMATIE OVER GEDRAGSCODES

Havenbedrijf Moerdijk heeft haar gedragscode laatstelijk vastgesteld op 23 oktober 2018. In de gedragscode leggen we vast hoe wij op basis van onze waarden integer willen handelen. Daarnaast bevat de gedragscode een aantal handvatten voor medewerkers in geval van een integriteitsissue alsmede een klokkenluidersregeling. Het havenbedrijf heeft ook een externe vertrouwenspersoon

BEZOLDIGINGSBELEID BESTUURDERS EN COMMISSARISSEN IN DE PRAKTIJK

Hoewel Havenbedrijf Moerdijk niet onder de Wet normering topinkomens valt, is in het directiereglement onder artikel 12.1 en in het RvC-reglement onder 18.1 opgenomen dat het bezoldigingsbeleid niet in strijd mag zijn met uit deze wet voortvloeiende normen voor bezoldigingen.

De bezoldiging van de directie en Raad van Commissarissen ligt binnen de normen voor bezoldigingen uit de Wet normering topinkomens.

VERWACHTE GANG VAN ZAKEN 2024

Volgens de vastgestelde begroting 2024 wordt een resultaat voor belastingen van € 8.705.000 verwacht. De verwachting is dat het resultaat voor belastingen in de periode 2023 – 2025 gestaag oploopt.

De inkomsten uit erfpacht en haven- en kadegelden zullen in 2024 stijgen als gevolg van uitgiftes die eind 2023 zijn gepasseerd. Daarnaast heeft indexering van de tarieven een positieve impact op de inkomsten. Evenals de inkomsten zullen ook de kosten stijgen. Een toename in aantallen medewerkers, de salarisstijgingen en extra uitgaven voor advies en IT zijn hier de oorzaak van.

Algemeen

We verwachten dat 2024 net als 2023 een jaar wordt van onzekerheden die vooral worden veroorzaakt door geopolitieke ontwikkelingen, prijsstijgingen en tekorten op de arbeidsmarkt. Daarnaast heeft de terugloop in consumentenbestedingen nadelige gevolgen voor de overslag en volumes bij zeevaart, binnenvaart en spoor. Verder ontkomt ook Port of Moerdijk niet aan de gevolgen van de stikstofproblematiek. Deze problemen het hoofd bieden en uitdagingen als de energietransitie en grondstoffentransitie aangaan, vraagt om steeds meer samenwerking.

LPM en IPM

In februari 2024 is de grond van Logistiek Park Moerdijk ontwikkelcel 1 in erfpacht uitgegeven aan DSV. Op Logistiek Park Moerdijk verwachten we in 2024 de eerste bouwactiviteiten van DSV. Eveneens zullen de gronden voor Lidl verder bouwrijp worden gemaakt. Op de door Lidl aangevraagde vergunning Wet Natuurbescherming is geen bezwaar binnen gekomen; de bezwaartermijn is begin 2024 verstreken. Ook de wegeaanleg verloopt er voorspoedig: in 2024 worden de aansluitingen met de A17 en A16 gerealiseerd respectievelijk bouwrijp gemaakt. Verder is het logistiek park klaar voor het gebruik van 5G en glasvezel en wordt gestart met de aanleg van

de collectieve blusvoorziening.

We willen in 2024 de eerste vijf hectare uitgeven van Industrial Park Moerdijk. We gaan de propositie circulaire chemie nog nadrukkelijker uitdragen. Ook gaan we de haven- en spoor gebonden onderdelen (railterminal en kade met platform) aanbesteden.

Andere ontwikkelingen in 2024 zijn de voorbereiding van de eerste inbreidingslocatie op het haven- en industrieterrein en de kade-aanleg door Van der Vlist op het voormalige Tetra Pak-terrein.

Modal shift

We blijven nadrukkelijk aandacht vragen voor de modal shift en deze zoveel mogelijk faciliteren. We willen aan onze shortsea-verbindingen één en mogelijk twee bestemmingen toevoegen. We maken de diepgang van onze haven passend voor steeds grotere schepen en hebben het plan hiervoor in 2024 gereed. De voor 2026/2027 voorziene verruiming van het spooreplacement bij Lage Zwaluwe, waardoor Port of Moerdijk een nóg belangrijkere hub voor het Europees goederenvervoer wordt, kunnen we als gevolg van de stikstofproblematiek helaas nog niet aankondigen, maar we gaan al wel voorbereidende werkzaamheden uitvoeren. Ook start ProRail met het verlengen van de laad- en losplaats en wordt parallel aan de Middenweg een opstelspoor aangelegd.

De modal shift is ook speerpunt binnen ons strategisch partnership met Brabant Ports. Met dit samenwerkingsverband van Brabantse binnenhavens gaan we het voortreffelijke netwerk van Brabantse waterwegen en railverbindingen nadrukkelijker onder de aandacht brengen bij vervoerders, verladers en bedrijfsleven.

Infrastructuur

Op het gebied van de weginfrastructuur staat 2024 in het teken van de laatste voorbereidingen voor en uitvoering van een belangrijke capaciteitsuitbreiding en kwaliteitsverbetering. De verwachting is dat wordt gestart met de verdubbeling van de afrit voor inkomend verkeer van afslag 26 van de A17. De rijbaanverdubbeling van deze aansluiting voor het uitgaande verkeer wordt dan verder voorbereid. Ook de ombouw van de vier rotondes op de Zuidelijke Randweg tot door verkeerslichten beveiligde kruispunten wordt verder voorbereid. Tot de voorbereidingen behoren verder het voorzien van verkeerslichten van de verbindingen van de Zuidelijke Randweg met de Chemieweg en Middenweg. De beveiliging van de spoorwegovergangen wordt hierin meegenomen. Daarover willen we in 2024 afspraken maken met ProRail.

Veiligheid

Het jaar 2024 kenmerkt zich opnieuw door de veelheid en diversiteit aan maatregelen om de veiligheid te optimaliseren. We zetten maximaal in op de verdere uitvoering van het programma voor de besteding van de zogeheten Mainportgelden. Dankzij de digitalisering van het cameranetwerk, de mogelijke koppeling tussen publieke en private camera's en pilots met grondsensoren en mobiele sensoren bouwen we het Security Management Systeem steeds verder uit. We werken ernaar toe dat het veiligheidsbeeld zo volledig mogelijk informatie gestuurd is. Sensoren en met anomale detectie uitgeruste camera's zijn integraal gekoppeld aan het Geografisch Informatie Systeem. In 2024 werken we ook aan een 'landelijke equivalent' van het Nautisch Veiligheid Management Systeem en vertalen we dit naar de veiligheid 'aan wal / op het land'. Ten slotte gaat de nieuwe safety- en security applicatie Port Alert Moerdijk (PAM) live.

Energietransitie en verdere verduurzaming

Port of Moerdijk vervult in de energietransitie een belangrijke functie. Verduurzaming komt in een steeds hogere versnelling, waarbij samenwerking met bedrijven en instanties van groot belang is. We proberen de komst van het nieuwe 380 kV hoogspanningsstation -bij TenneT op de planning voor 2031- te vervroegen naar 2028. In 2024 komt daarover duidelijkheid evenals over de ruimtelijke inpassing van het station. Ondertussen kijken we met bedrijven, die zitten te springen om meer ruimte op het elektriciteitsnet, naar tussentijdse oplossingen.

In 2024 komt het moment dichterbij dat zeeschepen in de haven van Moerdijk aan de stekker kunnen. Bij Combined Cargo Terminal (CCT) wordt gewerkt aan de realisatie van de eerste verrijdbare installaties voor walstroom.

Met de mogelijkheden om CO2 op te slaan, zetten we in 2024 een belangrijke stap. Als onderdeel van het zogeheten DIMMER-project is het onderzoek naar de mogelijkheden tot afvang en transport van CO2 afgerond. De volgende fase is het proefondervindelijk testen van de technische haalbaarheid in een te bouwen demo-installatie. In 2024 ontstaat duidelijkheid over de financiële haalbaarheid.

Port of Moerdijk wordt in 2024 weer een stukje groener. We ronden -samen met het waterschap, de gemeente en de provincie- het ontwerp af voor de verdere landschappelijke invulling van de zone rond het haven- en industrieterrein. We starten met de reconstructie van Plaza, waarbij er aandacht zal zijn voor vergroening. Op Logistiek Park Moerdijk is de ecologische zone aan de zuidzijde van de Lapdijk een feit.

Investeren in relaties

Ook in 2024 investeren we in onze netwerken en relaties: (inter)nationaal, regionaal en lokaal. We nemen deel aan beurzen en evenementen. Op het gebied van logistiek en chemie verruimen we onze scope en oriënteren we ons door connecties met corridors in Duitsland en/of België ook internationaal. We ondersteunen onze promotie met een nieuwe website, die begin 2024 live gaat. Ook aan de dialoog met omwonenden besteden we in 2024 weer veel aandacht. Met de eerste voorbereidingen voor weer een Open Havendag Moerdijk zijn we al begonnen.

Vizier op de toekomst

Het einde van de looptijd van onze Corporate Strategie 2021-2025 komt in zicht. Tijd dus om die strategie te herijken en te richten op de periode tot 2030. Maar we moeten nog verder vooruitkijken. Want wat we als havenbedrijf de komende vijf jaar gaan doen en welke rol we op ons nemen, wordt vooral bepaald door trends en ontwikkelingen met een veel langere looptijd. We geven een vervolg aan het in 2023 gestarte proces dat moet leiden tot onze strategie voor de toekomst. Daar betrekken we ook stakeholders en belanghebbenden bij.

Interne organisatie

Ook met onze organisatie willen we klaar zijn voor de toekomst. We worden als bedrijf robuuster om ervoor te zorgen dat we de juiste kennis en kunde in huis hebben om de vraagstukken van nu en de toekomst te kunnen aanpakken. Mede in verband met deze organisatieversterking starten we in 2024 met de verbouwing van ons kantoor aan Plaza 3. Die moet zorgen voor voldoende ruimte, een eigentijdse werkomgeving en gezonde werkplekken. De optimalisering van ons IT-landschap, onze cyberveiligheid en de kennisborging bij onze medewerkers is een permanent proces waarin we ook in 2024 weer investeren. We gaan verder met het optimaliseren van onze systemen en processen en met het structureren en beveiligen van onze data-inrichting.

VERKLARING CORPORATE GOVERNANCE

Havenbedrijf Moerdijk sluit zich vrijwillig aan bij en geeft uitvoering aan de best practices uit de meest recente corporate governance code.

Moerdijk, 19-04-2024

Paul Dirix
 CEO Port of Moerdijk

Marika Menschaar – den Hartog
 CFO Port of Moerdijk

VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

SAMENSTELLING RAAD VAN COMMISSARISSEN

De Raad van Commissarissen (RvC) houdt toezicht op de directie, de strategie en risico's die zijn verbonden aan de activiteiten van Havenbedrijf Moerdijk. Het toezicht betreft ook de naleving van wet- en regelgeving. De RvC heeft naast een toezichthoudende ook een adviserende rol en is werkgever van de directie.

De RvC bestond in 2023 uit Peter van Laarhoven (voorzitter), Vera Luijendijk (vanaf 1 februari 2023), Jan van der Eijk (tot 1 januari 2024) en Joost van Dijk (vanaf 1 oktober 2023). De door het vertrek van Jan van der Eijk ontstane vacature is ingevuld door de benoeming van Joost van Dijk. Zoals gebruikelijk met de benoeming van commissarissen, is ook voor de benoeming van Joost van Dijk een zorgvuldig en uitgebreid proces doorlopen waarbij ook de aandeelhouders -door middel van een kennismakingsgesprek- zijn betrokken. Joost van Dijk brengt de nodige kennis en ervaring mee waar het de huidige en toekomstige ontwikkeling van Havenbedrijf Moerdijk in het algemeen betreft en meer in het bijzonder de energietransitie in de industrie en bij bedrijven. Joost van Dijk beschikt bovendien over ervaring als bestuurder en toezichthouder.

Het rooster van aftreden ziet er nu als volgt uit:

Naam:	Treedt af per:	Na:
De heer dr.ir. P.J.M. van Laarhoven (voorzitter)	1 januari 2025 (niet herbenoembaar)	8 jaar
Mevrouw drs. V.O. Luijendijk	1 februari 2027 (hierna herbenoembaar)	4 jaar
De heer dr.ir. J.F.M. van Dijk	1 oktober 2027 (hierna herbenoembaar)	4 jaar

OVER DE DIRECTIE

Op 15 januari 2023 is de heer Paul Dirix aangetreden als nieuwe CEO van Havenbedrijf Moerdijk. De directie was daarmee voor de rest van dat jaar weer op volle sterkte.

BIJENKOMSTEN RAAD VAN COMMISSARISSEN

De RvC heeft in 2023 vijf keer fysiek vergaderd. Bij alle vergaderingen waren alle leden van de RvC aanwezig. Tijdens de vergaderingen zijn alle reguliere financiële stukken behandeld. De voortgang op de strategie is regelmatig onderwerp van gesprek geweest. Havenbedrijf Moerdijk heeft in haar strategie een aantal hoofdpunten vastgesteld. Onder meer aan de navolgende hoofdpunten is in de RvC-vergaderingen veelvuldig aandacht besteed

Versterken en uitbouwen topclusters en vergroten shortsea overslagvolume
Havenbedrijf Moerdijk heeft de Raad van Commissarissen meegenomen in de ontwikkeling van Logistiek Park Moerdijk (LPM). Daarbij is behalve de voorgenomen gronduitgifte ook de stikstofproblematiek aan de orde gekomen. Ook de ontwikkeling van Industrial Park Moerdijk is aan de orde geweest. De RvC heeft verder, via de kwartaalrapportages, onder meer kennis genomen van de dalingen in overslagvolumes die het gevolg zijn van teruglopende productie in de industrie.

Op 10 februari 2023 heeft de RvC door middel van een bustour met eigen ogen kennis kunnen nemen van de meest actuele ontwikkelingen op het haven- en industrieterrein. De RvC heeft ook kennisgenomen van de uitkomsten van het onder stakeholders uitgevoerde onderzoek naar de reputatie van het Havenbedrijf.

Het zijn van een professionele organisatie

De RvC constateert dat Havenbedrijf Moerdijk in 2023 opnieuw belangrijke stappen heeft gezet om op het gebied van ICT zowel de architectuur en systemen als de processen verder te optimaliseren. Er is sprake van een toekomstbestendig fundament. ICT is een vast onderwerp op de agenda van de RvC-vergaderingen. Havenbedrijf Moerdijk houdt de RvC voortdurend op de hoogte van belangrijke vorderingen en projecten.

Met het oog op de opgaven en uitdagingen van de toekomst wil Havenbedrijf Moerdijk als organisatie robuust kunnen opereren. De daarvoor benodigde uitbreiding van het personeelsbestand en verdere professionalisering zijn bij de RvC onderwerp van gesprek geweest.

Een ander onderwerp betreffende Havenbedrijf Moerdijk als organisatie betreft de relatie tussen de RvC en de medewerkers. Signalen uit het tevredenheidsonderzoek onder hen wezen erop dat er behoefte is aan meer voeling tussen RvC en werkvloer. De RvC heeft een plan vastgesteld, dat voorziet in intensivering van de contacten met de vertegenwoordiging van het personeel en in meer informele contacten.

FINANCIËN

De RvC heeft op verschillende momenten aandacht besteed aan uiteenlopende financiële aspecten. Zoals de financiële verslaggeving door het havenbedrijf, inclusief de grondexploitaties, via de jaarrekening en de dialoog hierover met de accountant. Andere financiële agendapunten waren de bespreking van de managementletter, het goedkeuren van de begroting, het volgen van de kwartaalcijfers en het goedkeuren van investeringen, de financiering en het risicomanagement.

NIEUWE STRATEGIE

Het einde van de looptijd van de Corporate Strategie 2021-2025 van Havenbedrijf Moerdijk komt in zicht. Dus wordt het vizier op de toekomst gericht en is het proces gestart om tot een strategie voor de periode 2025-2030 te komen. De RvC is bij dit proces nauw betrokken en heeft ook een eerste inhoudelijke sessie gewijd aan belangrijke trends en ontwikkelingen -zoals de energietransitie - die voor de toekomst van Havenbedrijf Moerdijk en van belang zijn.

AANDEELHOUDERVERGADERINGEN

In 2023 heeft twee keer een Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) plaatsgevonden, voorgezeten door de voorzitter van de RvC. Ook de leden van de RvC hebben deze vergaderingen bijgewoond.

COMMISSIES

Havenbedrijf Moerdijk heeft als bedrijf een beperkte omvang. Ook de RvC kent, met drie personen, een beperkte omvang. Bovendien zijn alle leden van de RvC bij alle vergaderingen aanwezig. Daarom heeft de RvC ervoor gekozen om tot nog toe geen aparte commissies in te stellen.

WOORD VAN DANK

De Raad van Commissarissen dankt alle medewerkers en de directie voor hun inzet en betrokkenheid. Een bijzonder woord van dank gaat uit naar:

- Jan van der Eijk voor zijn inzet en waardevolle inbreng in zijn 7 jaar als commissaris;
- de directie voor de ondersteuning van de RvC, hetgeen heeft bijgedragen aan een effectieve wijze van vergaderen en besluitvorming;
- de aandeelhouders (gemeente Moerdijk en provincie Noord-Brabant) voor de constructieve dialoog en discussie en hun betrokkenheid bij Havenbedrijf Moerdijk.

RAAD VAN COMMISSARISSEN

		
Peter van Laarhoven (voorzitter)	Vera Luijendijk	Joost van Dijk

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2023 (NA RESULTAATBESTEMMING)

ACTIEF

	Toelichting	31 december 2023		31 december 2022	
VASTE ACTIVA					
Immateriële vaste activa	1		1.075.935		444.807
Materiële vaste activa	2				
Bedrijfsgebouwen en terreinen		3.768.495		4.051.698	
Uitgegeven en nog uit te geven gronden		165.584.786		169.755.052	
Gebiedsontwikkeling		72.039.623		64.695.129	
Kade en terreininrichting		22.708.239		23.598.974	
Weg - en waterbouwkundige werken		4.275.647		4.275.647	
Vooruitbetaalde materiële vaste activa		4.458.999		3.782.289	
			272.835.789		270.158.789
Financiële vaste activa	3				
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		1		1	
Actieve belastinglatentie		4.867.594		5.018.568	
Overige vorderingen financiële vaste activa		6.107.332		4.909.485	
			10.974.927		9.928.054
VLOTTENDE ACTIVA	4				
Vorraden					
Onderhanden werk			82.204.457		59.742.371
Vorderingen en overlopende activa					
Vorderingen op handelsdebiteuren		804.902		483.865	
Vorderingen op participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen		1.444.620		401.242	
Belastingen en sociale lasten		164.386		1.725.369	
Overige vorderingen		19.399.585		38.997.402	
Overlopende activa		191.228		170.737	
			22.004.721		41.778.615
Liquide middelen	5				
			12.873.793		6.961.812
			401.969.622		389.014.448

Alle bedragen x 1 euro (€)

PASSIEF

	Toelichting	31 december 2023		31 december 2022	
Eigen vermogen	6				
Gestort en opgevraagd kapitaal		50.000		50.000	
Agioreserve		93.309.925		93.309.925	
Wettelijke reserve		1.075.935		444.807	
Algemene reserve		49.198.878		43.222.516	
			143.634.738		137.027.248
Voorzieningen	7				
Overige voorzieningen			15.083.638		13.038.591
Langlopende schulden	8				
Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen		163.069.840		131.031.432	
Overige langlopende schulden		959.515		993.214	
			164.029.355		132.024.646
Kortlopende schulden en overlopende passiva	9				
Crediteuren		12.238.851		4.771.530	
Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen		49.393.120		97.720.469	
Belastingen en sociale lasten		12.720.611		624.594	
Overige schulden		167.766		115.409	
Overlopende passiva		4.701.543		3.691.961	
			79.221.891		106.923.963
			401.969.622		389.014.448

Alle bedragen x 1 euro (€)

WINST- EN VERLIESREKENING 2023

	Toelichting	2023		2022	
Netto-omzet	10	26.421.527		24.382.380	
Overige bedrijfsopbrengsten	11	1.276.483		2.282.220	
			27.698.010		26.664.600
Brutomarge					
Salarissen en sociale lasten	12	3.159.604		2.872.561	
Afschrijvingskosten	13	1.730.898		1.361.642	
Terugnemen bijzondere waardevermindering	2	-		-720.677	
Overige bedrijfskosten	14	13.147.904		11.719.549	
Som der bedrijfskosten			18.038.406		15.233.075
Bedrijfsresultaat			9.659.604		11.431.525
Rentelasten en soortgelijke kosten		3.311.307		969.200	
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		-2.725.946		-1.215.157	
Financiële baten en lasten	15		585.361		-245.957
Resultaat voor belasting			9.074.243		11.677.482
Belastingen	16		2.466.753		2.028.525
Nettoresultaat na belastingen			6.607.490		9.648.957

Alle bedragen x 1 euro (€)

KASSTROOMOVERZICHT

	Toelichting	2023		2022	
Bedrijfsresultaat			9.659.604		11.431.525
Aanpassingen voor:					
- Afschrijvingen	13		1.730.898		1.361.642
- Mutaties overige voorzieningen	7		2.045.047		2.737.422
- Mutaties overige vord. financiële vaste activa	3		-1.197.847		-1.348.411
- Terugname bijzondere waardeverminderingen	2		-		-720.677
Veranderingen in werkkapitaal:					
- Mutatie voorraden en onderhanden werk		-15.510.391		-8.151.993	
- Mutatie operationele vorderingen		23.390.800		-9.795.930	
- Mutaties operationele schulden		13.746.476		-136.098	
			21.626.885		-18.084.021
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			33.864.587		-4.622.520
Betaalde en ontvangen interest		-7.463.233		-3.779.544	
Betaalde vennootschapsbelasting		-2.801.297		-3.916.674	
			-10.264.530		-7.696.218
Kasstroom uit operationele activiteiten			23.600.057		-12.318.738
Investeringsactiviteiten					
Investeren in immateriële vaste activa	1	-671.676		-444.807	
Investeren in materiële vaste activa	2	-727.403		-2.526.821	
Desinvesteringen in materiële vaste activa	2	-55		1.149	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			-1.399.134		-2.970.479
Ontvangen uit langlopende schulden		32.500.000		32.500.000	
Aflossingen van langlopende schulden		-10.449.379		-20.687.651	
Mutatie kortlopende kasgeldleningen en rekening-courant		-38.339.562		3.535.946	
			-16.288.941		15.348.295
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			5.911.981		59.078
Mutatie geldmiddelen					
Beginstand liquide middelen	5		6.961.812		6.902.734
Eindstand liquide middelen	5		12.873.793		6.961.812
Mutatie liquide middelen			5.911.981		59.078

Alle bedragen x 1 euro (€)

ALGEMENE TOELICHTING EN GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING

INFORMATIE OVER DE RECHTSPERSOON

Havenbedrijf Moerdijk is een naamloze vennootschap, statutair gevestigd te Moerdijk. De vennootschap is feitelijk gevestigd op het adres Plaza 3, 4782 SL te Moerdijk. De onderneming is ingeschreven in het handelsregister onder KvK nummer 67415938.

BEDRIJFSACTIVITEITEN

De organisatie heeft als SBI-code 5222 en verricht met name activiteiten op het gebied van:

- het (doen) uitoefenen van een havenbedrijf en in dat kader de positie van het Moerdijkse haven- en logistiek- en industriecomplex in regionaal, nationaal en internationaal perspectief zowel op korte als op lange termijn versterken;
- het bevorderen van een effectieve, veilige en efficiënte afhandeling van het scheepvaartverkeer en het zorgdragen voor het nautische en maritiem orde en veiligheid, alsmede het optreden als bevoegde havenautoriteit in het Moerdijkse havengebied;
- de ontwikkeling, aanleg, beheer en exploitatie van het haven-, logistiek- en industriegebied in Moerdijk, in de ruimste zin van het woord.

GROEPSVERHOUDINGEN

Havenbedrijf Moerdijk N.V. is een 100% deelneming van Havenschap Moerdijk.

NIET MEE CONSOLIDEREN DEELNEMING

De deelneming Beheer Vlasweg 4 B.V. wordt niet meegeconsolideerd. Dit omdat er geen activiteiten plaatsvinden. De deelneming is gewaardeerd op € 1. Er is derhalve sprake van een verwaarloosbaar belang conform artikel 2:407 lid 1a BW.

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR VERSLAGGEVING

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld conform Titel 9 BW 2 en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

In de jaarrekening is het voorstel tot resultaatbestemming verwerkt. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten.

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2023, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2023.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta van de onderneming is. Tenzij anders vermeld wordt de financiële informatie in hele euro's gepresenteerd.

SCHATTINGEN

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen:

Afschrijvingen en restwaarde

Per activacategorie zijn de afschrijvingstermijnen vastgesteld op basis van de verwachte economische levensduur en wordt lineair afgeschreven. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn uiteengezet in de grondslagen voor de waardering van activa en passiva, bij de post Immateriële vaste activa en Materiële vaste activa. Gedurende het jaar wordt getoetst of zich zodanige wijzigingen hebben voorgedaan dat een aanpassing van de economische levensduur noodzakelijk is. Een dergelijke aanpassing wordt toekomstgericht doorgevoerd.

Belastinglatenties

Het schattingselement betreft de gehanteerde rekenrente. Deze is gebaseerd op de werkelijke financieringsrente zoals Havenbedrijf Moerdijk deze heeft verantwoord.

Voorziening dubieuze debiteuren

Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen. Het schattingselement betreft voornamelijk de kredietwaardigheid van de klanten.

Voorziening kapitaalgoederen

Voor deze voorzieningen wordt een berekening gemaakt op basis van de huidige bekende kosten voor instandhouding, rekening houdend met prijsindexeringen en op basis van concrete onderhoudsplannen.

Waarborgregeling kern Moerdijk

De hoogte van deze voorziening betreft een schatting van het verwachte financiële tekort in 2030 inzake de door de Gemeente Moerdijk afgegeven garantie op het waarde behoud en verkoopbaarheid van particuliere woningen in de kern Moerdijk.

VALUTAOMREKENING

Transacties luidend in vreemde valuta's worden bij de eerste verwerking gewaardeerd in de functionele valuta door omrekening tegen de contante wisselkoers die geldt op de datum van de transactie tussen de functionele valuta en de vreemde valuta's.

In vreemde valuta's luidende monetaire activa en verplichtingen worden op balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoersen. Valutakoersverschillen die voortkomen uit de afwikkeling van monetaire posten, dan wel voortkomen uit de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening in de periode dat zij zich voordoen. Uitgezonderd hiervan zijn koersverschillen op monetaire posten die deel uitmaken van de netto-investering in een bedrijfsuitoefening in het buitenland.

Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta's die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden naar de functionele valuta omgerekend tegen de geldende wisselkoersen op de transactiedatum.

Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta's die tegen actuele waarde worden opgenomen, worden naar de functionele valuta omgerekend tegen de wisselkoersen op het moment waarop de actuele waarde wordt bepaald. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als onderdeel van de herwaarderingsreserve rechtstreeks in het eigen vermogen verwerkt.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDING VAN ACTIVA EN PASSIVA

ACTIVA EN PASSIVA

Alle activa en passiva worden gewaardeerd tegen historische kostprijs, tenzij anders vermeld. Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar alle waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen en niet op basis van voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich zullen voordoen.

Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

Het afschrijven van de immateriële vaste activa geschiedt stelselmatig op basis van de geschatte economische levensduur met een maximum van 10 jaar. De economische levensduur en afschrijvingsmethode worden aan het einde van ieder boekjaar opnieuw beoordeeld.

De gehanteerde afschrijvingspercentage is:

- ERP systeem: 20%
- Overige software: 20%

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Algemeen

Materiële vaste activa wordt in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de onderneming en de kostprijs van het actief betrouwbaar vastgesteld kan worden.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte economische gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname en afschrijving wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of vervreemding. Voor de grondslagen met betrekking tot bijzondere waardeverminderingen wordt verwezen naar de desbetreffende paragraaf.

De materiele vaste activa is onderverdeeld in vijf categorieën, hieronder volgt per categorie een nadere toelichting. Deze categorieën wijken enigszins af van de wettelijke bepaling, deze afwijking is het gevolg van de aard van de bedrijfsactiviteiten en het betere inzicht dat hiermee wordt gegeven.

Tot en met het boekjaar 2016 zijn op grond van het BBV – het toen geldende verslaggevingsregiem - bij investeringen gerelateerd aan gebiedsontwikkeling geen eventuele categorieën onderscheiden. Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving moeten categorieën, voor zover zij geen groot onderhoud betreffen, in principe afzonderlijk worden geactiveerd en worden afgeschreven. Deze stelselwijziging is prospectief toegepast, zoals ook toegestaan in RJ 212.8 voor vergelijkbare situaties. De verwerkingswijze van gebiedsontwikkeling tot en met boekjaar 2016 is derhalve niet aangepast.

Bedrijfsgebouwen en bedrijfsinventaris

De bedrijfsgebouwen en bedrijfsinventaris welke voor eigen gebruik zijn, worden gewaardeerd op verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, minus overheidssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn:

- bedrijfsgebouwen: 2,5%
- bedrijfsinventaris: 4 – 33,3%

Gebiedsontwikkeling

Dit betreffen gebieden die bouw- en woonrijp gemaakt worden teneinde deze te verpachten of verhuren. Gebiedsontwikkeling wordt gewaardeerd op verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten (waaronder rente op de financiering), minus overheidssubsidies en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De verkrijgings- of vervaardigingsprijs bestaat uit de eventuele aankoop van gronden, kosten voor het bouw- en woonrijp maken en ontwikkeling ten aanzien van weg- en waterbouwkundige werken. Onderdeel van de weg- en waterbouwkundige werken zijn wegen (inclusief bermen & straatverlichting), eventuele betonwerken en riolering.

Indien grond met opstallen is aangekocht en deze opstallen gesloopt worden om de grond bouwrijp te maken, dan maken de opstallen en de sloopkosten deel uit van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Op deze activacategorie wordt niet afgeschreven, aangezien het actief nog niet beschikbaar is voor het beoogde gebruik. Wanneer de gebiedsontwikkeling geheel is afgerond of wanneer een perceel voor afronding uitgegeven is, wordt deze tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs gereclassificeerd naar categorie 'uitgegeven en nog uit te geven gronden', 'weg- en waterbouwkundige werken' danwel 'kades en terreininrichting'. De weg- en waterbouwkundige werken en 'kades en terreininrichting' worden tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs gereclassificeerd, wanneer de gehele gebiedsontwikkeling gereed is.

Uitgegeven en nog uit te geven gronden

Dit betreffen percelen die verhuurd of in erfpacht uitgegeven zijn of nog verhuurd, verkocht of verpacht moeten worden. Deze gronden worden gewaardeerd op verkrijgings- of vervaardigingsprijs, zoals hierboven bij 'gebiedsontwikkeling' beschreven.

Wanneer de activa overgaat naar deze categorie wordt een beheerplan opgesteld om deze activacategorie eeuwigdurend in stand te houden.

Gezien de eeuwige levensduur van de grond en het eeuwig in stand houden van de activa wordt een afschrijvingspercentage van 0% gehanteerd.

Weg- en waterbouwkundige werken

Onderdeel van de weg- en waterbouwkundige werken zijn wegen (inclusief bermen, straatverlichting, belijning en andersoortige direct gerelateerde uitgaven), betonwerken en riolering. Een initiële gebiedsontwikkeling of (vervolg)ontwikkeling inzake weg- en waterbouwkundige werken wordt als één component gezien.

Wanneer de activa vanuit de categorie 'gebiedsontwikkeling' wordt gereclassificeerd naar deze categorie wordt een beheerplan opgesteld om deze activacategorie middels renovatie eeuwigdurend in stand te houden. De reclassificatie voortkomend uit de gebiedsontwikkeling wordt gezien als één component, zijnde: weg- en waterbouwkundige werken samenhangend met de desbetreffende ontwikkeling.

Naast de reclassificatie vanuit gebiedsontwikkeling worden binnen deze categorie ook investeringen na de initiële gebiedsontwikkeling ter verbetering of uitbreiding van weg- en waterbouwkundige werken verantwoord.

Mocht de verbetering of uitbreiding van zodanige omvangrijke aard zijn, dan zal het oorspronkelijke actief (deels) gedesinvesteerd worden. Vanaf het moment van dit besluit, wat uitzonderlijk is, tot de uitvoering van het besluit zal middels afschrijving op basis van de resterende gebruiksduur de boekwaarde ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht worden.

Weg- en waterbouwkundige werken worden gewaardeerd op verkrijgings-of vervaardigingsprijs zoals hierboven bij gebiedsontwikkeling beschreven.

Deze activa-categorie kent geen economische of technische slijtage en hierdoor een niet overzienbare gebruiksduur, aangezien deze middels renovatie eeuwigdurend in stand gehouden aan de hand van een actueel beheerplan. Gezien deze instandhouding door continu levensverlengend onderhoud wordt een afschrijvingspercentage van 0% gehanteerd.

Kades en terreininrichting

Dit betreffen investeringen in kades en terreininrichting van specifieke kavels, installaties (zoals een stoomleiding & zonnepanelen) en verkeersregel- en technische installaties. Daarnaast betreft dit reclassificaties vanuit 'gebiedsontwikkeling'.

De kades en terreininrichting worden gewaardeerd op verkrijgings-of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, minus investeringssubsidies en bijdragen van derden, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

Dit zijn activa met een beperkte economische levensduur, daar deze niet eeuwigdurend in stand gehouden kan worden of waar sprake is van technologische veranderingen. Het gehanteerde afschrijvingspercentage is 2,5 – 4,0%. Voor deze activa wordt een beheerplan opgesteld.

Vooruitbetaalde materiële vaste activa

Dit betreffen investeringen waarvan de juridische rechten en economische risico's nog niet zijn overgedragen.

Beheerplannen

Op basis van de beheerplannen, waarin de verwachte uitgaven en de periode tussen de werkzaamheden zijn beschreven, worden voorzieningen gevormd voor periodiek groot onderhoud en in stand houden middels renovatie van de activacategorieën

'Weg- en waterbouwkundige werken' en 'Kades en terreininrichting'. Voor verhuurde of in erfpacht uitgegeven kades en terreininrichting is geen voorziening groot onderhoud gevormd aangezien de huurder/erfpachter verantwoordelijk is voor deze onderhoud.

De uitgaven van deze werkzaamheden worden verwerkt ten laste van de onderhoudsvoorziening, voor zover deze is gevormd voor de beoogde uitgaven. Indien door onvoorziene omstandigheden de uitgaven boven de aangehouden voorziening voor het groot onderhoud aan het desbetreffende actief uitkomen, worden de (meer)uitgaven verwerkt ten laste van de winst-en-verliesrekening.

De grondslag voorzieningen kapitaalgoederen geeft een nadere toelichting op de grondslagen behorend bij deze voorziening

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

De niet-geconsolideerde deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van Havenbedrijf Moerdijk N.V.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op € 1 gewaardeerd. Daarbij worden tevens andere langlopende belangen in aanmerking genomen die feitelijk moeten worden aangemerkt als onderdeel van de netto-investering in de deelneming. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd.

Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Indien de deelnemende rechtspersoon een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die volgens de vermogensmutatiemethode wordt gewaardeerd, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht naar rato van het relatieve belang dat derden hebben in de deelnemingen verwerkt (proportionele resultaatsbepaling). Een verlies dat voortvloeit uit de overdracht van vlottende activa of een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt wel volledig verwerkt. Resultaten op

transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, worden geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en indien van toepassing onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

De vorderingen op en leningen aan deelnemingen alsmede de overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Actieve belastinglatentie

Onder de financiële vaste activa zijn actieve belastinglatenties opgenomen, indien en voor zover het waarschijnlijk is dat realisatie van de belastingclaim ter zijner tijd zal kunnen plaatsvinden. Dit betreffen verschillen tussen commerciële en fiscale balanswaarderingen ter grootte van de som van deze verschillen vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief. Waarbij actieve en passieve belastinglatenties gesaldeerd weergegeven worden.

Deze actieve latenties zijn gewaardeerd tegen contante waarde en hebben overwegend een langlopend karakter.

Overige vorderingen financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen bevatten verstrekte ingroei kortingen welke toegerekend worden aan de periode waarop deze betrekking hebben. Deze vorderingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

BIJZONDER WAARDEVERMINDERING VAN VASTE ACTIVA

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of aanwijzingen bestaan dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien hiervoor indicaties bestaan, wordt de realiseerbare waarde van het actief bepaald. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de

boekwaarde van een actief of de kasstroom genererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder waardeverminderverslies wordt direct als last verwerkt in de winst en verliesrekening. Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

ONDERHANDEN WERK

Dit betreffen projectontwikkelingen waarvan de percelen verkocht worden of waarvan het economisch eigendom middels financial lease wordt overgedragen, waar nog geen onvoorwaardelijke verkoopovereenkomst voor is afgesloten en derhalve voor eigen rekening en risico worden ontwikkeld.

Onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen bestede kosten of geschatte lagere directe opbrengstwaarde. Deze post bestaat uit het saldo van projectkosten en eventuele bijzondere waardevermindering.

De projectkosten bestaan uit de eventuele aankoop van gronden, kosten voor het bouw- en woonrijp maken en ontwikkeling ten aanzien van weg- en waterbouwkundige werken en direct toerekenbare kosten (waaronder rente op de financiering) minus overheidssubsidies. Onderdeel van de weg- en waterbouwkundige werken zijn wegen (inclusief bermen & straatverlichting), eventuele betonwerken en riolering. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van de direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid.

VORDERINGEN

Vorderingen worden bij de eerste waardering verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderversliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardeverminderversliezen worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

LIQUIDE MIDDELEN

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de onderneming en betreffen de direct opeisbare vorderingen op kredietinstellingen en kasmiddelen.

RESERVES

Agioreserve

De agioreserve betreft dat deel van het gestorte en geplaatste kapitaal, dat hoger is dan de nominale waarde van de geplaatste aandelen.

Wettelijke reserve

De wettelijke reserve betreft de activering van kosten van ontwikkeling. Deze reserve is gevormd ter omvang van de geactiveerde kosten van ontwikkeling, waarbij voldaan is aan de gestelde voorwaarden inzake technische, commerciële en financiële haalbaarheid.

Algemene reserve

De algemene reserve betreft de in het verleden toegerekende winsten, welke ter vrije beschikking staan voor de Algemene Vergadering. Tevens is, tenzij anders vermeld het resultaat van het huidig boekjaar toegevoegd aan de algemene reserve.

VOORZIENINGEN

Algemeen

Een voorziening wordt gevormd indien op balansdatum in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen bestaan, die het gevolg zijn van een gebeurtenis in het verleden, waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt en het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

De voorzieningen hebben overwegend een langdurig karakter

Voorziening kapitaalgoederen

Voor de volgende kapitaalgoederen wordt een voorziening gevormd: infra droog (wegen e.d.), riolering, infra nat (kades e.d.), baggeren van de havens, laagspanning objecten, stoom- en warmtenetwerken, bijzondere sporen, zendmasten en kunstwerken. Een voorziening wordt gevormd voor verwachte kosten van periodiek instandhouden van de terrein- en haveninrichtingen e.d. op basis van het geschatte bedrag van het instandhouden en de periode tussen de werkzaamheden. De uitgaven van instandhouding worden verwerkt ten laste van de voorziening voor zover deze is gevormd voor de beoogde kosten. Indien de kosten van instandhouding uitgaan boven

de boekwaarde van de voor het desbetreffende actief aangehouden voorziening, worden de (meer)kosten verwerkt ten laste van de winst-en-verliesrekening. De voorzieningen zijn gebaseerd op beheerplannen, deze worden periodiek herzien. Deze voorzieningen zijn gewaardeerd tegen contante waarde.

Waarborgregeling kern Moerdijk

Deze waarborgregeling betreft een afgegeven garantie op het waardebehoud en verkoopbaarheid van particuliere woningen in de kern Moerdijk. De uitvoering ligt bij de gemeente Moerdijk. De lasten van deze regeling zullen in 2030 in rekening gebracht worden bij Havenbedrijf Moerdijk. Jaarlijks wordt bepaald wat de verwachte financiële impact zal zijn per 2030 op basis waarvan de voorziening wordt gemuteerd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde.

LANGLOPENDE SCHULDEN

De langlopende schulden betreffen leningen met een looptijd langer dan één jaar. Het gedeelte van de leningen dat wordt afgelost in het komende jaar is opgenomen onder de kortlopende schulden. In de toelichting op de balans is een specificatie opgenomen.

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Voor erfpacht bestaat de mogelijkheid om deze in zijn geheel of gedeeltelijk tegen de contante waarde vooruit te betalen. Het vooruit te ontvangen bedrag wordt berekend op basis van de erfpachtprijs op het moment van betaling, een indexering voor de komende jaren en een rentepercentage waartegen contant wordt gemaakt. De ontvangen bedragen zijn opgenomen onder de langlopende schulden. De jaarlijkse erfpacht wordt lineair ten gunste van de erfpachtopbrengsten gebracht. Waarborgsommen worden tegen nominale waarde opgenomen.

KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

De kortlopende schulden en overlopende passiva betreffen schulden met een looptijd van ten hoogste één jaar en worden - voor zover niet anders vermeld - gewaardeerd tegen nominale waarde.

LEASING

De afgesloten overeenkomsten kunnen operationele of financiële leasecontracten zijn. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Als Havenbedrijf Moerdijk optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Wanneer Havenbedrijf Moerdijk optreedt als lessor in een operationele lease, wordt het actief als leaseobject verwerkt in de balans overeenkomstig de aard van dat actief. De grondslagen voor de waardering van de geleasede activa zijn beschreven onder het hoofd materiële vaste activa.

Voor de grondslagen voor de verwerking van de baten uit leasecontracten wordt verwezen naar de paragraaf 'netto-omzet' in deze grondslagen.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

De financiële instrumenten bestaan uit derivaten die afgesloten zijn om het renterisico op langlopende schulden met een variabele rente af te dekken, hiervoor wordt kostprijs-hedge-accounting toegepast. Op het moment van aangaan van een hedgerelatie, wordt dit door de vennootschap gedocumenteerd. De vennootschap stelt door middel van een test periodiek de effectiviteit van de hedgerelatie vast. Dit gebeurt door het vergelijken van de kritische kenmerken van het hedge-instrument met die van de afgedekte positie, en / of door het vergelijken van de verandering in reële waarde van het hedge-instrument en de afgedekte positie. Indien er een indicatie voor ineffectiviteit is, bepaalt de Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET RESULTAAT

ALGEMEEN

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balans datum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het jaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

NETTO-OMZET

De opbrengsten worden verantwoordt op het niveau van afzonderlijke overeenkomsten. Om de economische realiteit weer te geven is het in bepaalde gevallen noodzakelijk om opbrengsten te verantwoorden op het niveau van een groep van overeenkomsten, bijvoorbeeld in het geval de vennootschap meerdere afzonderlijke overeenkomsten heeft afgesloten die zijn onderhandeld als een totaal, waarbij de afzonderlijke overeenkomsten qua prijsstelling en winstmarge nauw met elkaar verbonden zijn en ze gelijktijdig of direct na elkaar worden uitgevoerd.

Bedragen die de vennootschap voor eigen rekening ontvangt (als principaal) worden als opbrengsten verwerkt. Eventuele bedragen die de vennootschap voor derden ontvangt (als agent) worden niet als opbrengsten verwerkt. Opbrengsten omvatten uitsluitend de bruto vermeerderingen van economisch potentieel die de vennootschap voor eigen rekening heeft ontvangen respectievelijk te vorderen heeft.

Opbrengsten worden verwerkt voor het bedrag waarop de vennootschap verwacht recht te hebben in ruil voor het overdragen van toegezegde diensten of goederen, zijnde de transactieprijs. Dit bedrag is exclusief de bedragen die namens derden worden geïnd. De transactieprijs bestaat uit een vaste vergoeding. Bij het vaststellen van de transactieprijs houdt de vennootschap geen rekening met het kredietrisico. Eventuele afwaarderingen als gevolg van het kredietrisico worden als kosten verwerkt in de winst-en-verliesrekening. Voor het bepalen van de transactieprijs gaat de vennootschap ervan uit dat de diensten of goederen in overeenstemming met de desbetreffende overeenkomst zullen worden geleverd en dat deze overeenkomst niet zal worden geannuleerd. De vennootschap waardeert een niet-monetaire vergoeding tegen reële waarde. Bij het bepalen van de transactieprijs houdt de vennootschap onder meer rekening met de effecten van:

1. belangrijke financieringscomponenten, waarbij de vennootschap de transactieprijs aanpast voor de effecten van de tijds waarde van geld. Hierbij past de vennootschap een rentevoet toe welke wordt bepaald aan de hand van de rentevoet van de langlopende financiering; en
2. vergoedingen aan afnemers van diensten en goederen welke worden verwerkt als een vermindering van de transactieprijs en derhalve als een vermindering van de opbrengsten, tenzij de betaling aan de afnemer plaatsvindt in ruil voor een te onderscheiden dienst of goed.

Voor alle ontvangen - of te ontvangen - bedragen waarop de vennootschap niet verwacht recht te zullen hebben, worden geen opbrengsten verwerkt. De vennootschap verwerkt deze ontvangen - of te ontvangen - bedragen in deze gevallen als een terugbetalingsverplichting.

De vennootschap verwerkt opbrengsten per afzonderlijke prestatieverplichting. Een prestatieverplichting betreft een toezegging in een overeenkomst tot levering van:

- een te onderscheiden dienst of goed; of
- een reeks van te onderscheiden diensten die grotendeels hetzelfde zijn.

Een toegezegd dienst of toegezegde goed is te onderscheiden als wordt voldaan aan de volgende criteria:

- de afnemer kan de voordelen van de goederen of diensten zelfstandig benutten, al dan niet gezamenlijk met middelen die de afnemer heeft of kan verkrijgen; en
- de toezegging om de goederen of diensten te leveren is te onderscheiden van de overige in de overeenkomst opgenomen toezeggingen.

Diensten

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst uit leveringen van diensten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoedingen (exclusief omzetbelasting) en na aftrek van eventuele kortingen. De verstrekte ingroei kortingen worden verdeeld over de looptijd van het leasecontract.

De opbrengsten hebben grotendeels betrekking op haven- en kadegelden, alsmede inkomsten uit huur- en erfpachtcontracten.

Bij huur-en erfpachtcontracten worden de baten op tijdsevenredige basis over de contractperiode ten gunste van de winst-en-verliesrekening verantwoord.

De gebruiksvergoeding (huur/canon per vierkante meter) wordt aan het begin van de contractperiode vastgesteld, waarna een jaarlijkse aanpassing op basis van CPI-indexatie volgt.

Bij zeehaven – en binnenhavengelden worden de opbrengsten verantwoord op het moment van vertrek uit de haven.

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

SALARISSEN EN SOCIALE LASTEN

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, sabbatical leave en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van bonusbetalingen worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

PENSIOENEN

De over het boekjaar verschuldigde pensioenpremies worden verantwoord in de winst- en verliesrekening. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

AFSCHRIJVINGSKOSTEN

De afschrijvingskosten op vaste activa worden berekend door middel van vaste percentages van de aanschafwaarde, respectievelijk bestede kosten, gebaseerd op de verwachte economische levensduur, conform de grondslagen, welke zijn opgenomen onder de waarderinggrondslagen.

OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

De overige bedrijfskosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Eventuele exploitatie subsidies worden in mindering gebracht op de gerelateerde kosten.

RENTELASTEN EN SOORTGELIJKE KOSTEN

Rentelasten en soortgelijke kosten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet. Aan activa in ontwikkeling toe te rekenen rentelasten worden geactiveerd gedurende de periode van vervaardiging van het actief. De geactiveerde rente wordt gebaseerd op de werkelijke betaalde rente voor de desbetreffende financiering.

BELASTINGEN

Als belasting over het resultaat wordt verantwoord de belasting over het resultaat van het desbetreffende boekjaar en mutaties in de geactiveerde en/of gepassiveerde latente belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt, of op overnames.

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen op basis van het geldende vennootschapsbelasting tarief, rekening houdend met vrijgestelde winstbestanddelen, investerings- en overige faciliteiten en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

Winstbelastingen, ontvangen rente en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de operationele kasstroom. Betaalde rente en betaalde dividenden worden opgenomen onder de financieringskasstroom. Betaalde rente kan ook onder de operationele kasstroom worden opgenomen.

De verkrijgingsprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de investeringskasstroom, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in deze groepsmaatschappijen afgetrokken van de aankoopprijs.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de rente als een uitgave uit operationele activiteiten.

TOELICHTING OP DE BALANS - ACTIVA

1. IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

	Ontwikkelingskosten
Recapitulatie van boekwaarde per 1 januari 2023	
Aanschafwaarden	444.807
Cumulatieve afschrijvingen en waarverminderingen	-
	444.807
Overzicht mutaties 2023	
Investeringen	711.264
Afschrijvingen	-80.137
Stand 31 december	1.075.935
Recapitulatie van boekwaarde per 31 december 2023	
Aanschafwaarden	1.156.071
Cumulatieve afschrijvingen en waarverminderingen	-80.137
	1.075.935

Alle bedragen in euro's (€)

Nadere toelichting

De investeringen betreft de implementatie van het ERP-systeem en een app.

2. MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs- gebouwen en terreinen	Uitgegeven en nog uit te geven gronden	Gebieds ontwikkeling	Kade en terrein inrichting	Weg- en waterbouwkundige werken	Vooruitbetaalde materiële vaste activa	Totaal
Recapitulatie van boekwaarde per 1 januari 2023							
Aanschafwaarden	10.232.009	169.345.951	64.695.129	33.187.390	4.275.647	3.782.289	285.518.415
Cumulatieve afschrijvingen en waarverminderingen	-6.180.311	409.101	-	-9.588.416	-	-	-15.359.626
	4.051.698	169.755.052	64.695.129	23.598.974	4.275.647	3.782.289	270.158.789
Overzicht mutaties 2023							
Investeringen	171.901	91.862	3.082.366	219.583	-	761.994	4.327.706
Terugneming bijzondere waardevermindering	-	-	-	-	-	-	-
Desinvesteringen aanschafwaarde	-1.087.019	-	-	593.272	-	-	-493.747
Desinvesteringen cumulatieve afschrijvingen	1.087.064	-	-	-593.262	-	-	493.802
Reclassificatie	85.284	-4.262.128	4.262.128	-	-	-85.284	-
Afschrijvingen	-540.433	-	-	-1.110.328	-	-	-1.650.761
Stand 31 december	3.768.495	165.584.786	72.039.623	22.708.239	4.275.647	4.458.999	272.835.789
Recapitulatie van boekwaarde per 31 december 2023							
Aanschafwaarden	9.402.175	165.175.685	72.039.623	34.000.245	4.275.647	4.458.999	289.352.374
Cumulatieve afschrijvingen en waarverminderingen	-5.633.680	409.101	-	-11.292.006	-	-	-16.516.585
	3.768.495	165.584.786	72.039.623	22.708.239	4.275.647	4.458.999	272.835.789

Alle bedragen in euro's (€)

Nadere toelichting

Gedurende het boekjaar is € 2.736.182 (2022: € 2.684.787) financieringsrente geactiveerd in de post gebiedsontwikkeling (opgenomen onder post investeringen).

De toegerekende rente is gebaseerd op de werkelijke in rekening gebrachte rente, dit betreft een gemiddelde rentevoet van 4,14% (2022: 4,11%).

De niet uitgegeven gronden hebben een waarde van € 3.570.138 (2022: € 14.913.630).

In 2023 heeft Havenbedrijf Moerdijk ad. € 579.000 ontvangen aan zogenoemde overheidssubsidies. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft onder andere deze gelden ter beschikking gesteld voor het verder doorontwikkelen van de beveiligingsschil van Haven- en industrieterrein Moerdijk. Met deze gelden zijn verschillende projecten gefinancierd, de ontvangen gelden zijn in mindering gebracht op de investering.

Ter zekerstelling van de door het Havenschap Moerdijk verstrekte leningen is op alle bestaande registergoederen van Havenbedrijf Moerdijk ten gunste van het Havenschap Moerdijk een eerste hypotheekrecht gevestigd en is op alle bestaande en toekomstige vorderingen een eerste pandrecht gevestigd.

3. FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Recapitulatie van de financiële vaste activa	31-12-2023	31-12-2022
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1	1
Actieve belastinglatentie	4.867.594	5.018.568
Overige vorderingen financiële vaste activa	6.107.332	4.909.485
Totaal	10.974.927	9.928.054

Alle bedragen in euro's (€)

Nadere specificatie en het verloop van de financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

	1 januari 2023	Vermogensmutatie	Dividenduitkering	Resultaat boekjaar	31 dec 2023
Beheer Vlasweg 4 Moerdijk B.V.	1	0	0	0	1

	Deelnemingspercentage	Vestigingsplaats
Beheer Vlasweg 4 Moerdijk B.V.	100,00%	Moerdijk

Toelichting

Havenbedrijf Moerdijk N.V. heeft geen financieel belang in de SBIM (= Stichting Beveiliging Industrierrein Moerdijk) en SBM (= Stichting Bedrijfsbrandweezorg Moerdijk), derhalve zijn deze niet verantwoord als deelnemingen.

Nadere specificatie en het verloop van de actieve belastinglatentie

Actieve belastinglatentie	2023	2022
Stand 1 januari	5.018.568	5.021.049
Onttrekking	-232.200	-232.200
Wijziging waarderings-elementen	81.226	229.719
Stand 31 december	4.867.594	5.018.568

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze post is het saldo van een actieve en passieve belastinglatentie.

De actieve latentie betreft het volgende:

Begin 2020 is een vaststellingsovereenkomst gesloten met de belastingdienst met betrekking tot de vennootschapsbelasting. Op basis daarvan is een actieve belastinglatentie gevormd. Tot en met 2035 zal fiscaal jaarlijks € 2.400.000 en in 2036 € 996.334 (in 1 keer) meer afgeschreven worden dan commercieel. Dit voordeel is contant gemaakt tegen 1,82% (2022: 1,80%). De mutaties naar aanleiding hiervan zijn in het verloopoverzicht separaat verantwoord.

In de vaststellingsovereenkomst met de belastingdienst zijn de gebouwen fiscaal hoger gewaardeerd. Gezien het eeuwigdurende karakter van dit tijdelijke verschil en het niet kunnen schatten van het uiteindelijke fiscale waardeverschil, is hier geen latentie voor gevormd.

De passieve latentie betreft het volgende:

Begin 2020 is een vaststellingsovereenkomst gesloten met de belastingdienst met betrekking tot de vennootschapsbelasting. Op basis daarvan is deze voorziening latente belastingen gevormd. Tot en met 2028 zal fiscaal € 1,5 miljoen per jaar en in 2029 € 531.000 (eenmalig) minder rentekosten opgenomen worden dan commercieel. Dit verschil is contant gemaakt tegen 1,82% (2022: 1,80%).

Overige vorderingen financiële vaste activa

Nadere specificatie en het verloop van de overige vorderingen financiële vaste activa

Overige vorderingen	2023	2022
Stand 1 januari	4.909.485	3.561.074
Mutaties	1.197.847	1.348.411
Stand 31 december	6.107.332	4.909.485

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Dit betreft gegeven kortingen op erfpachtcontracten vanaf 2017 (na de verzelfstandiging van de onderneming) gespreid over de resterende looptijd van het initiële contract. Deze vordering heeft een overwegend langlopend karakter, het kortlopend deel is van geringe omvang.

4. VLOTTENDE ACTIVA

Nadere specificatie van de voorraden

Onderhanden werk

Onderhanden werk	2023	2022
Stand 1 januari	59.742.371	50.310.596
Bestede kosten	22.462.086	9.431.775
	82.204.457	59.742.371

Alle bedragen in euro's (€)

Gedurende het boekjaar is € 1.454.769 (2022: € 125.576) financieringsrente geactiveerd. De toegerekende rente is gebaseerd op de werkelijke in rekening gebrachte rente, dit betreft een gemiddelde rentevoet van 2,33% (2022: 0,27%). De bestede kosten omvatten reeds verrichte prestaties. In december 2023 heeft een ruiling plaatsgevonden van percelen met de samenwerkingspartner. Door deze ruiling zijn voor beide partijen uitgeefbare percelen gecreëerd. Havenbedrijf Moerdijk heeft in de ruiling meer grond verkregen, welk nodig is voor het openbaar gebied.

Vorderingen en overlopende activa

Recapitulatie van de vorderingen en overlopende activa	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op handelsdebiteuren	804.902	483.865
Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen	1.444.620	401.242
Belastingen en sociale lasten	164.386	1.725.369
Overige vorderingen	19.399.585	38.997.402
Overlopende activa	191.228	170.737
Totaal	22.004.721	41.778.615

Alle bedragen in euro's (€)

Tenzij anders vermeld in de toelichting hebben alle vorderingen en overlopende activa een looptijd van korter dan 1 jaar.

	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op handelsdebiteuren		
Debiteuren	807.850	485.086
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.948	-1.221
	804.902	483.865
Vordering op participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen		
Te vorderen van Gemeente Moerdijk	1.356.334	313.210
Te vorderen van Provincie Noord-Brabant	8.286	18.032
Rekening courant Beheer Vlasweg 4 Moerdijk N.V.	80.000	70.000
	1.444.620	401.242
Belasting en sociale lasten		
Te vorderen omzetbelasting	-	1.725.369
Te vorderen vennootschapsbelasting	164.386	-
	164.386	1.725.369
Overlopende activa		
Nog te factureren posten	18.457.294	38.714.927
Nog te vorderen posten	-	264.013
Lening u/g	930.097	-
Nog te verrekenen subsidies	11.522	17.789
Waarborgsommen	672	672
	19.399.585	38.997.402

Alle bedragen in euro's (€)

Een deel van de vordering op de Gemeente Moerdijk betreft het in rekening brengen van subsidiabele kosten.

Het onherroepelijk worden van de grondontwikkeling van het LPM resulteert in uitwisseling van gronden en afrekening van gezamenlijk kosten met de samenwerkingspartner. Deze afrekening is onder de overige nog te ontvangen posten gepresenteerd, dit betreft zowel een langlopend als kortlopend deel welk afhankelijk is van de doorlooptijd van het project. Tijdens de eerder genoemde ruiling heeft een tussentijdse afrekening plaatsgevonden van de gezamenlijk kosten.

Op 8 december 2023 heeft de eerste fase van een grondruiltransactie plaatsgevonden, hierbij is een lening gegeven aan de tegenpartij, ad. € 930.097. Over de lening wordt geen rente berekend en de lening moet uiterlijk 1 augustus 2024 voldaan worden. De lening is afgegeven onder opschortende voorwaarden van de volgende fases in deze transactie.

5. LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2023	31-12-2022
Kas	-	1.488
Bank	12.872.919	6.959.450
Kruisposten	874	874
Totaal	12.873.793	6.961.812

Alle bedragen in euro's (€)

TOELICHTING OP DE BALANS - PASSIVA

6. EIGEN VERMOGEN

Recapitulatie van het eigen vermogen	31-12-2023	31-12-2022
Gestort en opgevraagd kapitaal	50.000	50.000
Agioreserve	93.309.925	93.309.925
Wettelijke reserve	1.075.935	444.807
Algemene reserve	49.198.878	43.222.516
	143.634.738	137.027.248
<i>Nadere specificatie en verloop van het eigen vermogen</i>		
Gestort en opgevraagd kapitaal	2023	2022
Stand 1 januari	50.000	50.000
Stand 31 december	50.000	50.000
Het maatschappelijke kapitaal is verdeeld in 50.000 aandelen van elk € 1.		
Agioreserve		
Stand 1 januari	93.309.925	93.309.925
Stand 31 december	93.309.925	93.309.925
Wettelijke reserve		
Stand 1 januari	444.807	-
Mutatie reserve	631.128	444.807
Stand per 31 december	1.075.935	444.807
Algemene reserve		
Stand 1 januari	43.222.516	34.018.366
Mutatie wettelijke reserve	-631.128	-444.807
Nettoresultaat na belastingen	6.607.490	9.648.957
Stand per 31 december	49.198.878	43.222.516

Alle bedragen in euro's (€)

Resultaatbestemming

Toelichting

Het vastgestelde dividendbeleid stelt dat beschikbare winsten pas kunnen worden uitgekeerd indien wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- De NV op afzienbare termijn in staat is onder aanvaardbare condities financiering via de markt aan te trekken en de financiering via de GR kan worden afgebouwd. Dit houdt in dat de relevante financieringsratio's voor een periode van 4 jaar positief dienen te zijn;
- Het beschikbare weerstandsvermogen groter is dan het benodigde weerstandsvermogen op basis van een actuele risicoanalyse. Hierbij wordt rekening gehouden met risico's van te verwachten toekomstige projecten in het kader van de Havenstrategie.

De directie stelt de Algemene Vergadering voor om de winst na belastingen, ad. € 6.607.490, overeenkomstig het dividendbeleid, toe te voegen aan de algemene reserve. Dit voorstel zal ter vaststelling worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

7. VOORZIENINGEN

Recapitulatie van de voorzieningen	31-12-2023	31-12-2022
Voorziening infra droog	1.931.005	1.420.154
Voorziening riolering	2.250.151	1.618.894
Voorziening infra nat	1.970.502	1.785.785
Voorziening baggeren	623.714	495.523
Voorziening laagspanning objecten	897.889	736.889
Voorziening stoom & warmtenetwerken	635.007	613.007
Voorziening bijzondere sporen	27.250	-
Voorziening zendmasten	2.800	-
Voorziening kunstwerken	30.000	
Waarborgregeling kern Moerdijk	6.715.320	6.368.340
Totaal	15.083.638	13.038.591

Alle bedragen in euro's (€)

Verloop van de voorzieningen

Voorziening infra droog

	2023	2022
Stand 1 januari	1.420.154	1.136.831
Dotatie	1.030.000	1.030.000
Onttrekkingen	-519.148	-746.677
Stand 31 december	1.931.005	1.420.815

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft instandhouding van verhardingen in de openbare ruimte. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening riolering

	2023	2022
Stand 1 januari	1.618.894	1.148.519
Dotatie	1.447.707	880.237
Onttrekkingen	-816.450	-409.862
Stand 31 december	2.250.151	1.618.894

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft instandhouding van de riolering en waterhuishouding. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening infra nat

	2023	2022
Stand 1 januari	1.785.785	1.815.819
Dotatie	425.000	386.000
Onttrekkingen	-240.283	-416.034
Stand 31 december	1.970.502	1.785.785

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft instandhouding van watergebonden assets, zoals steigers, trappen en glooiingen. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening baggeren

	2023	2022
Stand 1 januari	495.523	-
Dotatie	1.370.297	1.113.296
Onttrekkingen	-1.242.106	-617.773
Stand 31 december	623.714	495.523

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft het instandhouden van de diepte van de insteekhavens. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening laagspanning objecten

	2023	2022
Stand 1 januari	736.889	-
Dotatie	161.000	736.889
Onttrekkingen	-	-
Stand 31 december	897.889	736.889

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft het instandhouden van verkeersregelininstallaties, openbare verlichting e.d.. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening stoom & warmtenetwerken

	2023	2022
Stand 1 januari	613.007	-
Dotatie	22.000	613.007
Onttrekkingen	-	-
Stand 31 december	635.007	613.007

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft het instandhouden van het stoomleidingtracé en de aanvoer- en retourleiding van het warmtenetwerk. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening bijzondere sporen

	2023	2022
Stand 1 januari	-	-
Dotatie	27.250	-
Onttrekkingen	-	-
Stand 31 december	27.250	-

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft het instandhouden van een aantal opstelsporen of spoor-aansluitingen in eigendom. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening zendmasten

	2023	2022
Stand 1 januari	-	-
Dotatie	2.800	-
Onttrekkingen	-	-
Stand 31 december	2.800	-

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft het instandhouden van de directie omgeving van en de zendmast zelf. Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Voorziening kunstwerken

	2023	2022
Stand 1 januari	-	-
Dotatie	30.000	-
Onttrekkingen	-	-
Stand 31 december	30.000	-

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Deze voorziening betreft het instandhouden viaducten en bruggen op het terrein.

Deze voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

Waarborgregeling kern Moerdijk

	2023	2022
Stand 1 januari	6.368.340	6.200.000
Dotatie	346.980	168.340
Onttrekkingen	-	-
Stand 31 december	6.715.320	6.368.340

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

De waarborgregeling kern Moerdijk geeft een garantie op het waardebehoud en de verkoopbaarheid van woningen voor particuliere woningeigenaren in de kern Moerdijk. De uitvoering van de regeling ligt bij de gemeente Moerdijk. De gemeente presenteert de tot dan toe gemaakte kosten voor deze regeling in haar jaarrekening als een vordering op Havenbedrijf Moerdijk. Een eventueel tekort op het financiële resultaat van de waarborgregeling in 2030 dient door Havenbedrijf Moerdijk betaald te worden. De voorziening bestaat uit reeds gemaakte rentekosten tot en met 2023 ad. € 1.825.000 (2022: € 1.778.000) en alle gemaakte en nog te maken kosten ad. € 4.891.000 (2022: € 4.590.000) en is gebaseerd op het base case scenario van de doorrekening, begin 2023, door een onafhankelijk adviesbureau. Deze voorziening is contant gemaakt tegen 0,52% en heeft een overwegend langlopend karakter.

8. LANGLOPENDE SCHULDEN

Recapitulatie van de langlopende schulden	31-12-2023	31-12-2022
Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen	163.069.840	131.031.432
Overige langlopende schulden	959.515	993.214
	164.029.355	132.024.646

Alle bedragen in euro's (€)

Hieronder volgt een specificatie van het verloop van de langlopende schulden.

De aflossing voor het komende jaar is opgenomen onder de kortlopende schulden en overige passiva (8).

	Langlopende schuld per 01-01-2023	Nieuwe lening 2023	Aflossing 2023	Aflossing komende periode	Langlopende schuld per 31-12-2023
Lening o/g aan participanten	141.480.811	32.500.000	-10.449.379	-461.592	163.069.840
Vooruitontvangen erfpacht	1.505.198	-	-486.576	-59.107	959.515
	142.986.009	32.500.000	-10.935.955	-520.699	164.029.355

Alle bedragen in euro's (€)

Nadere specificatie van de langlopende schulden

Havenbedrijf Moerdijk is een kredietovereenkomst aangegaan met Havenschap Moerdijk. In de kredietovereenkomst is opgenomen, dat Havenbedrijf Moerdijk gehouden is om er zorg voor te dragen dat het Havenschap Moerdijk te allen tijde aan haar verplichtingen uit hoofde van de financieringsinstrumenten kan voldoen, voor zover deze financieringsinstrumenten zijn benut om krediet aan Havenbedrijf Moerdijk te verstrekken.

Lening o/g schuld aan participant/maatschappij betreffen de volgende leningen:

Krediet verstrekker	Hoofdsom	%	Ingangsdatum	Einddatum	Restant schuld 01-01-2023	Nieuwe leningen in 2023	Aflossing in 2023	Restant schuld 31-12-2023	Aflossing in 2023**	Langlopend 31-12-2023
BNG	3.800.000	5,030	22-08-2002	22-08-2027	760.000	-	152.000	608.000	152.000	456.000
BNG	600.000	3,750	15-08-2005	15-08-2030	254.419	-	27.858	226.561	28.903	197.658
BNG	1.800.000	3,750	15-08-2005	15-08-2030	763.254	-	83.575	679.679	86.709	592.970
BNG	1.000.000	3,850	01-02-2006	01-02-2031	471.652	-	44.842	426.810	46.569	380.241
BNG	3.250.000	4,470	15-01-2007	15-01-2032	1.731.486	-	141.103	1.590.383	147.411	1.442.972
NWB	45.000.000	0,082	13-11-2020	13-11-2030	45.000.000	-	-	45.000.000	-	45.000.000
NWB *	50.000.000	0,050	01-07-2021	01-10-2029	50.000.000	-	-	50.000.000	-	50.000.000
NWB *	27.500.000	-0,210	01-07-2021	02-10-2023	10.000.000	-	10.000.000	0	-	-
BNG	14.500.000	1,647	22-07-2022	22-07-2025	14.500.000	-	-	14.500.000	-	14.500.000
BNG	8.000.000	2,394	22-07-2022	22-07-2032	8.000.000	-	-	8.000.000	-	8.000.000
BNG	10.000.000	2,514	22-07-2022	22-07-2034	10.000.000	-	-	10.000.000	-	10.000.000
BNG	32.500.000	3,580	02-08-2023	04-08-2025		32.500.000	-	32.500.000	-	32.500.000
Totaal	197.950.000				141.480.811	32.500.000	10.449.379	163.531.432	461.592	163.069.840

* Roll-over leningen

** de aflossing 2022 is een kortlopende schuld en als zodanig opgenomen onder de schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen

€ 74.242.926 van het langlopend deel van de leningen heeft een resterende looptijd van meer dan 5 jaar.

Samen met de € 48.161.592 die op korte termijn opgenomen is komt het totaal aan opgenomen leningen bij het Havenschap Moerdijk uit op € 211.231.840. Hiermee blijft Havenbedrijf Moerdijk onder de voor 2023 overeengekomen kredietlimiet van € 275.000.000 (2022: € 259.900.000). Uitgedrukt in een percentage is 76,8% (2022: 87,7%) aan financiering opgenomen ten opzichte van de kredietlimiet. Het vastgestelde kredietplafond (met Havenschap Moerdijk overeengekomen maximaal mogelijke kredietlimiet) bedraagt € 280.000.000. Uitgedrukt in een percentage is 75,4% (2022: 81,4%) aan financiering opgenomen ten opzichte van het kredietplafond.

Ter zekerstelling van de door het Havenschap Moerdijk verstrekte leningen is op alle bestaande registergoederen van Havenbedrijf Moerdijk ten gunste van het Havenschap Moerdijk een eerste hypotheekrechtrecht gevestigd en is op alle bestaande en toekomstige vorderingen een eerste pandrecht gevestigd.

Vooruit ontvangen erfpacht betreft de vooruit betaling van een in erfpacht uitgegeven perceel en één recht van opstal. De vooruit betaling van de verschuldigde canon betreft de eerste 25 jaar (tot en met maart 2041) van de overeenkomst. Het afgekochte recht van opstal betreft de vooruitbetaling voor de eerste 20 jaar, tot en met 31 maart 2041. In 2023 wordt hiervan € 59.107 ten gunste van de exploitatie gebracht, dit is opgenomen onder de kortlopende schulden en overige passiva.

9. KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

Recapitulatie van de kortlopende schulden en overlopende passiva	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	12.238.851	4.771.530
Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen	49.393.120	97.720.469
Belastingen en sociale lasten	12.720.611	624.594
Overige schulden	167.766	115.409
Overlopende passiva	4.701.543	3.691.961
	79.221.891	106.923.963

Alle bedragen in euro's (€)

Tenzij anders vermeld in de toelichting hebben alle kortlopende schulden en overlopende passiva een looptijd korter dan 1 jaar.

Nadere specificatie van de kortlopende schulden en overlopende passiva

Schulden aan participanten en aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen

	31-12-2023	31-12-2022
Lening o/g korte termijn Havenschap Moerdijk - kasgeldleningen	47.700.000	86.400.000
Lening o/g korte termijn Havenschap Moerdijk - kortlopend deel leningen	461.592	10.449.379
Rekening-courant Havenschap Moerdijk	1.231.528	871.090
	49.393.120	97.720.469

Alle bedragen in euro's (€)

De lening o/g korte termijn Havenschap Moerdijk – kasgeldleningen betreffen de volgende leningen:

Kasgeldleningen	Ingangsdatum	Einddatum	Rentepercentage	Hoofdsom
Provincie Noord-Brabant	22-12-23	02-01-24	3,960%	47.700.000

Alle bedragen in euro's (€)

	31-12-2023	31-12-2022
Belastingen en sociale lasten		
Af te dragen omzetbelasting	12.534.924	-
Af te dragen loonheffing	143.729	107.098
Af te dragen vennootschapsbelasting	-	485.518
Af te dragen sociale lasten	40.766	30.786
Af te dragen pensioenpremie	1.192	1.192
	12.720.611	624.594
Overige schulden		
Reservering vakantietoelage	102.429	75.458
Reservering verlof uren	65.337	39.951
	167.766	115.409
Overlopende passiva		
Vooruit ontvangen opbrengsten	1.351.513	1.051.101
Overige nog te betalen posten	2.525.550	2.128.877
Vooruit ontvangen erfpacht en recht van opstal op korte termijn	59.106	511.983
Vooruit gefactureerd onderhanden werk	765.374	-
	4.701.543	3.691.961

Alle bedragen in euro's (€)

Financiële instrumenten

Financiering en treasury

De financiering van het Havenbedrijf verloopt via het Havenschap Moerdijk. In de, tussen de Havenschap Moerdijk en het Havenbedrijf opgestelde, kredietovereenkomst is bepaald dat het Havenbedrijf de uitvoering van de benodigde activiteiten voor de financiering en alle lasten met betrekking tot de financiering draagt. Hieruit kan worden afgeleid dat de financiering (en derivaten) in economische zin volledig gedragen wordt door het Havenbedrijf Moerdijk.

Om het renterisico met betrekking tot de variabele rente op de kasgeldleningen af te dekken is in 2008 een renteswap afgesloten. De berekende marktwaarde van deze derivaten bedraagt per 31 december 2023 -/- € 4.105.345 (2022: -/- € 3.445.527). Het contract loopt in oktober 2029 af. Uit hoofde van de renteswaps is geen bijstortingverplichting en wordt geen liquiditeitsrisico gelopen. In het boekjaar is geen sprake geweest van een overhedgesituatie.

De volgende renteswaps zijn afgesloten:

Renteswaps	Nominale rente afgedekt	Rente-percentage	Reële waarde
Rabobank	50.000.000	4,3600	-4.105.345
	50.000.000		-4.105.345

Alle bedragen in euro's (€)

De afgedekte nominale waarden lopen gedurende de looptijd af. Eind 2023 is een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd door de reële-waardeveranderingen van een hypothetisch derivaat (perfecte match met de afgedekte positie) te vergelijken met de reële-waardeveranderingen van het werkelijk afgesloten derivaat. Dit om vast te stellen of er mogelijk sprake is van een ineffectief deel van de renteswap. De kwantitatieve analyse van de hedge-relatie en de dynamiek en timing van de investeringsprognoses leiden ertoe dat de hedge-relatie als effectief is beoordeeld.

Het Interest Coverage Ratio bedraagt 1,6 (2022: 3,4) en zegt hoeveel keer de rente kan worden betaald uit het brutobedrijfsresultaat (> 2 is gezond). De Debt/Ebitda verhouding bedraagt 18,5 (2022: 17,8) en laat de verhouding zien tussen de rentedragende schulden en het brutobedrijfsresultaat (< 7 is gezond). De solvabiliteitsratio bedraagt 36% (2022: 35%) en laat de verhouding zien tussen eigen vermogen en totaal vermogen (> 30% is gezond). De rentekosten op jaarbasis bedragen € 7.098.000 en het gemiddelde rentepercentage bedraagt 3,21% (2022: 1,51%), deze wordt bepaald door de rentekosten op jaarbasis te delen door de rentedragende schulden.

De boekwaarde en actuele waarde van de vorderingen van Havenbedrijf Moerdijk en alle bestaande registergoederen van Havenbedrijf Moerdijk samen bedragen respectievelijk € 348,8 miljoen (2022: € 317,9 miljoen) en € 468,0 miljoen (2022: € 428,8 miljoen). Uitgedrukt in een ratio bedraagt de boekwaarde ten opzichte van de aangetrokken financiering 1,65. Uitgedrukt in een ratio bedraagt de marktwaarde ten opzichte van de aangetrokken financiering 2,22.

Niet in balans opgenomen verplichting

Langlopende financiële verplichtingen

Havenbedrijf Moerdijk heeft eind 2023 een aantal meerjarige verplichtingen aan derden. Dit betreffen meerjarige contracten voor lease van voertuigen en kantoor-apparaten. De totale verplichtingen bedragen € 200.000 en hebben een looptijd van maximaal 5 jaar. Er zijn geen verplichtingen met een looptijd langer dan 5 jaar. Daarnaast zijn er meerjarige contracten afgesloten voor onder andere instandhoudingswerkzaamheden aan de terreinen en diverse advieswerkzaamheden met een totale waarde van ca. € 14.763.000.

Vitaliteitsregeling

Om aan de kwaliteit en vitaliteit van de lokale en regionale samenleving bij te dragen is per jaar maximaal 5% van de winst voor belasting beschikbaar, voor initiatieven en projecten die een bijdrage kunnen leveren aan het doel en voldoen aan de gestelde criteria. Hierbij is per initiatief een maximale bijdrage van € 25.000 beschikbaar. Wanneer in een boekjaar het maximum niet wordt gebruikt, is het verschil geen verplichting voor toekomstige boekjaren.

Inlenersaansprakelijkheid

Als inlener van (tijdelijke) arbeidskrachten is Havenbedrijf Moerdijk N.V. vanuit diverse wettelijke bepaling vanuit de keten aansprakelijk voor betaling van premie op grond van werknemers- en volksverzekeringen en van loon- en omzetbelasting bij uitbesteden van werk respectievelijk inlenen van arbeidskrachten.

Juridisch eigendom gronden

Havenbedrijf Moerdijk N.V. heeft het juridisch eigendom van gronden welke middels financial lease zijn uitgegeven. Het economisch eigendom berust bij de erfpachtnemer en komt om deze reden niet tot uiting in de materiële vaste activa op balansdatum.

Overig

Het Havenbedrijf heeft in 2022 een overeenkomst getekend in het kader van de ontwikkeling van het LPM voor sanering en de ruil van gronden. Dit zal in de toekomst resulteren in een uitstroom van per saldo € 112.897.

TOELICHTING OP DE WINST- EN VERLIESREKENING

10. NETTO-OMZET

	2023	2022
Haven- en kadegelden	6.740.225	6.980.400
Erfpacht en verhuur terreinen	16.756.303	14.886.900
Vergoedingen	2.924.999	2.515.080
	26.421.527	24.382.380

Toelichting

De opbrengsten havengelden laten een daling zien van 3% (2022: +5%) zowel door een daling in overslag in tonnen en als in aantal schepen.

De omzet erfpacht en verhuurde terreinen is gestegen met 13% (2022: +6%) door indexering en een nieuwe uitgifte in erfpacht.

De gebruiksvergoedingen bestaan uit vergoedingen voor spoorgebruik, toestemmingen droog en nat en vergoedingen voor reclameborden, alsmede een vergoeding van de gemeente en waterschap voor het onderhouden van het riool. De omzet vergoedingen is gestegen met 16% (2022: - 2%) door de gestegen kosten voor het onderhouden van het riool en daarmee de ontvangen vergoeding.

Nadere specificatie van de omzet

	2023	2022
Haven- en kadegelden		
Zeehavengelden	3.546.959	3.928.143
Zeehavengeld garanties	258.149	110.776
Havengeld binnenvaart	1.229.113	1.275.444
Kadegelden	1.706.004	1.666.037
	6.740.225	6.980.400
Erfpacht en verhuurde terreinen		
Erfpacht opbrengsten	14.463.828	12.488.445
Verhuur opbrengsten	1.878.022	2.029.009
Pachtopbrengsten	8.682	8.682
Recht van opstal opbrengsten	405.771	360.764
	16.756.303	14.886.900
Vergoedingen		
Gebruiksvergoedingen	1.290.104	1.290.504
Toerekening vergoeding uitvoering publieke taken	1.634.895	1.224.576
	2.924.999	2.515.080

Alle bedragen in euro's (€)

11. OVERIGE BEDRIJFSOPBRENGSTEN

De overige baten betreffen een bijdrage aan de beveiliging aan het terrein van Stichting Beveiliging Industrieterrain Moerdijk en de opbrengsten inzake terugleveren stroom van het zonnepark. De afname van deze baten wordt veroorzaakt door de daling van de terugleverprijs van opgewekte stroom.

	2023	2022
Overige baten	1.276.483	2.282.220
	1.276.483	2.282.220

Alle bedragen in euro's (€)

12. SALARISSEN EN SOCIALE LASTEN

Nader specificatie van de lonen en salarissen

Toelichting

De pensioenen zijn ondergebracht bij pensioenuitvoerder ABP. De pensioengevende salarisgrondslag is middelloon, waarbij wordt geïndexeerd. De actuele dekkinggraad per 31 december 2023 is 110,5% (2022: 110,9%).

	2023	2022
Lonen en salarissen	2.462.837	2.199.748
Sociale lasten	347.939	320.524
Pensioenlasten	348.828	352.289
	3.159.604	2.872.561

Alle bedragen in euro's (€)

Een structurele stijging van de personeelskosten door:

- Versterking van de organisatie waar deze te kwetsbaar is gebleken voor uitval
- Meer capaciteit benodigd door toename klantvragen, juridische vraagstukken en toenemende eisen op IT en rapportage
- Cao-salarisstijgingen

Gemiddeld aantal werknemers

Toelichting

Het gemiddeld aantal medewerkers gedurende de gerapporteerde periode is als volgt:
Geen van de werknemers is werkzaam in het buitenland.

	2023	2022
Directie	2,0	1,3
Commerciële exploitatie	4,1	4,7
Financiën	2,2	3,3
Infrastructuur & Beheer	4,5	4,5
IT	2,0	0,8
Ruimtelijke ontwikkeling, milieu en duurzaamheid	1,9	1,9
Ondersteunende medewerkers	4,8	5,0
Staf	3,8	3,7
Veiligheid & Havenmeester	3,9	3,8
	29,2	28,8

Alle bedragen in euro's (€)

13. AFSCHRIJVINGSKOSTEN

	2023	2022
Afschrijving op materiële vaste activa	1.650.761	1.361.642
Afschrijving op immateriële vaste activa	80.137	-
	1.730.898	1.361.642

Alle bedragen in euro's (€)

Bezoldiging Raad van Commissarissen

De bezoldiging van de leden en voormalig leden van de Raad van Commissarissen over 2023 bedraagt € 53.892. De bezoldiging is bepaald aan de hand van het dienstverband en de vervulde functie over 2023 is deze als volgt:

- Voorzitter – 1 januari t/m 31 december
- Zittend lid – 1 januari t/m 31 december
- Toegetreden lid – 1 februari t/m 31 december
- Toegetreden lid – 1 oktober t/m 31 december

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging van bestuurders en voormalig bestuurders over 2023 bedraagt € 369.936. De bezoldiging bestuurders is bepaald op basis van het dienstverband van de algemeen directeur over de periode 16 januari 2023 t/m 31 december 2023 en het dienstverband van de directeur interne bedrijfsvoering over geheel 2023. De bezoldiging van bestuurders omvat periodiek betaalde beloningen, zoals salarissen, vakantiegeld en sociale lasten, beloningen betaalbaar op termijn, zoals pensioenlasten, uitkeringen bij beëindiging van het dienstverband en winstdelingen, bonusbetalingen, voor zover deze posten ten laste zijn gekomen van de vennootschap.

14. OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN

	2023	2022
Overige personeelskosten	1.184.254	784.254
Huisvestingskosten	191.955	152.876
Exploitatiekosten	7.647.386	7.026.954
Administratie- en advieskosten	1.553.683	1.158.233
Verkoopkosten	303.673	349.562
Algemene kosten	2.003.570	2.060.047
Mutaties voorziening dubieuze debiteuren	1.824	1.007
Andere kosten	261.559	186.616
	13.147.904	11.719.549

Alle bedragen in euro's (€)

Op de overige bedrijfskosten is een bedrag van € 366.000 aan ontvangen subsidie in mindering gebracht op de gerelateerde kosten.

Nadere specificatie van de overige bedrijfskosten

Overige personeelskosten

	2023	2022
Uitzendkrachten en inhuur	715.138	429.828
Reiskosten	91.614	93.539
Opleidingskosten	136.208	45.678
Werving en selectie kosten	83.152	66.664
Overige salariskosten	158.142	148.545
	1.184.254	784.254

Alle bedragen in euro's (€)

Tijdelijke inzet extra inhuur voor opvang zieke en langdurig openstaande vacatures

Huisvestingskosten

	2023	2022
Onderhoudskosten gebouw	109.620	76.148
Schoonmaakkosten gebouw	66.216	56.037
Kantoorafval ophaalkosten	3.433	3.229
Plantinrichtingskosten	4.477	4.495
Kantoorinventaris kosten	8.209	12.967
	191.955	152.876

Alle bedragen in euro's (€)

Exploitatiekosten

	2023	2022
Uitvoer en beheerskosten	2.545.441	2.108.286
Dotaties voorzieningen	4.863.034	4.809.176
Kosten brandweezorg	238.659	109.492
Kosten schades	252	-
	7.647.386	7.026.954

Alle bedragen in euro's (€)

Administratie- en advieskosten

	2023	2022
Algemene advieskosten	1.055.810	869.149
Juridische advieskosten	114.231	42.841
Externe accountantskosten	190.513	141.217
Belasting advieskosten	29.369	17.680
Bestuurskosten	81.445	46.519
Administratie kosten derden	79.351	38.133
Archief bewaarplaats	2.964	2.694
	1.553.683	1.158.233

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

De accountantskosten betreft hier alleen controlewerkzaamheden.

Fiscale werkzaamheden vallen onder belasting advieskosten.

VERKOOPKOSTEN

	2023	2022
Advertenties	8.149	6.348
Evenementen	48.065	249.891
Website en social media kosten	120.765	30.568
Sponsoring en donaties	121.809	57.765
Overige verkoopkosten	4.885	4.990
	303.673	349.562

Alle bedragen in euro's (€)

Algemene kosten

	2023	2022
Huurkosten	14.134	36.274
Verzekeringskosten	68.404	77.042
Gas, elektriciteit en water	317.620	170.834
Automatiseringskosten	692.062	473.224
Onroerendzaak belasting	126.916	158.486
Waterschapslasten	75.740	88.245
Brandbeveiligingskosten	1.398	853
Onderhoudskosten	157.821	131.674
Overige kosten	549.475	923.415
	2.003.570	2.060.047

Alle bedragen in euro's (€)

Kosten te treffen voorzieningen

	2023	2022
Dotatie voorzienig dubieuze debiteuren	1.824	1.007

Alle bedragen in euro's (€)

Kantoorkosten

	2023	2022
Cateringkosten	30.347	24.387
Kantoorbenodigdheden	6.422	5.768
Leasekosten kopieerapparatuur	9.580	8.640
Papier en drukwerk	13.004	9.805
Huisstijl	26.706	9.408
Vakbladen abonnementskosten	7.937	7.679
Kosten lidmaatschappen	129.555	82.597
Telefoonkosten	29.274	29.509
Porto kosten	8.876	8.863
Overige kosten	-142	-40
	261.559	186.616

Alle bedragen in euro's (€)

15. FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	2023	2022
Rentelasten en soortgelijke kosten	3.311.307	969.200
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-2.725.946	-1.215.157
	585.361	-245.957

Alle bedragen in euro's (€)

Nadere specificatie van de overige bedrijfskosten

Rentelasten en soortgelijke kosten

	2023	2022
Rentekosten	7.173.978	3.453.353
Garantiepremie	320.000	320.000
Rentekosten rentederivaten	2	-12.434
Bankkosten / koersverschillen	8.279	18.624
Geactiveerde rentekosten	-4.190.952	-2.810.343
	3.311.307	969.200

Alle bedragen in euro's (€)

De rentebaten betreffen voornamelijk te ontvangen rente over de vordering die opgenomen is onder de overlopende activa, overige nog te ontvangen posten.

BELASTINGEN

	2023	2022
Acute belasting huidig boekjaar	2.384.212	2.571.527
Acute belasting voorgaande boekjaren	-68.433	-545.483
Mutatie belasting latenties	150.974	2.481
Vennootschapsbelasting	2.466.753	2.028.525

Alle bedragen in euro's (€)

Toelichting

Belastbaar bedrag:		2023
Resultaat voor belastingen		9.074.243
Fiscale verschillen:		
Af: fiscaal hogere afschrijvingen materiele vaste activa	-2.285.929	
Bij: fiscaal lagere rentelasten	1.500.000	
Bij: niet aftrekbare rente	996.383	
		210.454
Bij: niet aftrekbare gemengde kosten		9.147
Belastbaar bedrag		9.293.844
Acute belasting huidig boekjaar:		
19,0% over € 200.000		38.000
25,8% van € 9.093.844		2.346.212
		2.384.212

Alle bedragen in euro's (€)

Het effectief belastingtarief over 2023 bedraagt 27,94% (2022: 22,04%). Het verschil tussen het vennootschapsbelastingtarief van 25,8% en de effectieve belastingdruk wordt als volgt verklaard:

	2023	2022
Nominaal belastingtarief	25,80%	25,80%
Mutaties latente belastingen	1,66%	0,02%
Commercieel vs. fiscale verschillen	0,60%	-3,43%
Niet aftrekbare gemengde kosten	0,03%	0,02%
Opstarttarief 19% resp. 15% i.p.v. 25,8%	-0,15%	-0,37%
Afronding	0,00%	0,00%
Effectieve belastingdruk	27,94%	22,04%

Voor tijdelijke verschillen tussen de fiscale waardering en commerciële waardering waarover afspraken zijn gemaakt met fiscus in de vaststellingsovereenkomst zijn latenties gevormd tegen contante waarde. Deze tijdelijke verschillen worden overeenkomstig de afspraken jaarlijks verwerkt in het fiscaal resultaat. Het betreft circa € 2,4 miljoen (fiscale last) en € 1,5 miljoen (fiscale bate).

Voor het tijdelijke verschil tussen fiscale waardering en commerciële waardering ten bedrage van € 9,2 miljoen per 31 december 2023, welke niet zijn betrokken in vaststellingsovereenkomst en waarvan de effectuering in de verre toekomst ligt, is geen latentie gevormd. De contante waarde van de latentie zal als gevolg van het moment van realisatie verwaarloosbaar klein zijn. Daarnaast is het moment van realisatie niet betrouwbaar in te schatten.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Claims & geschillen

Er is een geschil met een klant inzake aan Havenbedrijf Moerdijk verschuldigde rente met een mogelijke materiële impact.

Uitgegeven gronden na balansdatum

Op 13 februari 2024 is een perceel ad. 34.56.80 ha uitgegeven in eeuwigdurend erfpacht op het Logistiek Park Moerdijk. Deze gronden blijven juridisch eigendom van Havenbedrijf Moerdijk N.V..

Conform artikel 30 van de statuten van Havenbedrijf Moerdijk N.V. wordt de jaarrekening ondertekend door de directie en medeondertekend door de leden van de Raad van Commissarissen:

P.M.E. Dirix
Directeur (CEO)

M.H. Menschaar – den Hartog
Directeur interne bedrijfsvoering (CFO)

P.J.M. van Laarhoven
Voorzitter RvC

V. Lujendijk
Lid RvC

J.M. van der Eijk
Lid RvC

OVERIGE GEGEVENS

STATUTAIRE BEPALINGEN INZAKE DE BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Artikel 32 Winst en uitkeringen

32.1. Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.

32.2. De uitkeerbare winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering voor uitkering van dividend, reservering of zodanige andere doeleinden binnen het doel van de vennootschap als die vergadering zal besluiten. Bij de berekening van de winst komt het bedrag van de verplichte stortingen op het nominale bedrag van de aandelen in aanmerking. Indien de stemmen staken ter zake een besluit van de algemene vergadering tot uitkering van winst, wordt de uitkeerbare winst gereserveerd.

32.3. De vennootschap kan aan aandeelhouders en andere gerechtigden tot de uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden. Bij de berekening van de winstverdeling tellen de aandelen die de vennootschap in haar kapitaal houdt niet mee.

32.4. Uitsluitend de algemene vergadering kan besluiten tot uitkering van winst of tot het doen van tussentijdse uitkeringen van interim-dividend of tot uitkeringen ten laste van een reserve van de vennootschap.

32.5. De algemene vergadering kan besluiten tot uitkeringen anders dan in geld.

32.6. Uitkeringen op aandelen kunnen slechts plaats hebben tot ten hoogste het bedrag van het uitkeerbare eigen vermogen en, indien het een tussentijdse uitkering betreft, aan dit vereiste is voldaan blijktens een tussentijdse vermogensopstelling als bedoeld in artikel 2: 105 lid 4 van het Burgerlijk Wetboek. De vennootschap legt de vermogensopstelling ten kantore van het handelsregister neer binnen acht (8) dagen na de dag waarop het besluit tot uitkering wordt bekendgemaakt.

32.7. De vordering van een aandeelhouder tot een uitkering op aandelen verjaart door een tijdsverloop van vijf (5) jaren.

P.M.E. Dirix
Directeur (CEO)

M.H. Menschaar – den Hartog
Directeur interne bedrijfsvoering (CFO)

P.J.M. van Laarhoven
Voorzitter RvC

V. Luijendijk
Lid RvC

J.M. van der Eijk
Lid RvC

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

De controleverklaring heeft betrekking op het jaarverslag.

T: +31 (0)10 24 24 600
E: rotterdam@bdo.nl
www.bdo.nl

BDO Audit & Assurance B.V.
Postbus 4208, 3006 AE Rotterdam
Weena 754, 3014 DA Rotterdam
Nederland

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

RA3314

Aan: de aandeelhouders en de raad van commissarissen van Havenbedrijf Moerdijk N.V.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Havenbedrijf Moerdijk N.V. te Moerdijk gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Havenbedrijf Moerdijk N.V. op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de winst-en-verliesrekening over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Havenbedrijf Moerdijk N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover.

Statuten geregistreerd te Eindhoven en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 17171186.
BDO Audit & Assurance B.V. is lid van BDO International Ltd, een rechtspersoon naar Engels recht met beperkte aansprakelijkheid, en maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van juridisch zelfstandige organisaties die onder de naam "BDO" optreden.
BDO is de merknaam die wordt gebruikt ter aanduiding van het BDO netwerk en van elk van de BDO-lidmaatschappen.

Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak continuïteit

Zoals toegelicht in het onderdeel 'Continuïteit' van de jaarrekening, het bestuursverslag in algemene zin en de paragraaf 'Verwachte gang van zaken' in het bijzonder, heeft het bestuur een continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en hierin geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere evaluatie van:

- overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis van hebben verkregen en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Het bestuur heeft hierbij onder andere aandacht besteed aan de inflatie, investeringsbehoefte en de havenstrategie;
- evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van tenminste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met de economische en geopolitieke omstandigheden alsook de invloed van duurzaamheidsdoelstellingen op de toekomstige activiteiten;
- analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de bedrijfsactiviteiten is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.

Uit onze werkzaamheden blijkt dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is en er geen continuïteitsrisico's zijn geïdentificeerd.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de organisatie en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder de wijze waarop het bestuur inspecteert op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar bestuursverslag als onderdeel van het jaarverslag, waarin het bestuur haar frauderisicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd zoals bijvoorbeeld ook de gedragscode Havenbedrijf Moerdijk en het compliance-plan. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa, omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn:

Frauderisico	Controlewerkzaamheden en observaties
<p>Op basis van de controlestandaarden bevindt het bestuur zich in een unieke positie om verslaggevingsfraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.</p> <p>Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het bestuur met name in:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; - De betrouwbaarheid van schattingen en schattingsprocessen; - Significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. <p>Wij hebben daarbij bijzondere aandacht voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van het bestuur.</p>	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van Journaalposten en het maken van schattingen.</p> <p>Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.</p> <p>Wij hebben Journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht, waarbij wij aandacht hebben besteed aan het veronderstelde verband tussen grootboek en dagboek, memoriaalboekingen als onderdeel van de omzetverantwoording, individueel significante memoriaalboekingen en significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening.</p> <p>Daarnaast hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van schattingen van het bestuur waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de economische levensduur, restwaarde en bijzondere waardeverminderingen van materiële vaste activa; - de bijzondere waardevermindering onderhanden werken; - de inbaarheid van vorderingen; - de realisatie van de actieve belastinglatentie; - de uitgangspunten ten aanzien van de voorziening waarborgregeling Kern Moerdijk; - de uitgangspunten ten aanzien van de voorzieningen voor kapitaalgoederen. <p>Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van mogelijke beïnvloeding van het bestuur bij deze schattingen. Overigens benadrukken wij dat we geen significant risico hebben onderkend met betrekking tot bovenstaande schattingsposten.</p> <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het bestuur.</p>

<p>Het in de controlestandaarden veronderstelde frauderisico rondom de opbrengstverantwoording wordt door ons alleen onderkend vanuit de unieke positie van het bestuur om verslaggevingsfraude te plegen.</p> <p>Dit zou tot uiting kunnen komen in het beïnvloeden van de opbrengstverantwoording middels het doorvoeren van memoriaalboekingen, bijvoorbeeld ten aanzien van de afgrenzing van de omzet.</p>	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing getoetst in de opbrengstprocessen voor het genereren en verwerken van Journaalposten verband houdend met de omzet.</p> <p>Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.</p> <p>Wij hebben voor de opbrengststroom zee- en binnenhavengelden aansluiting gemaakt tussen de havenmanagementsysteem en financiële administratie. Op eventuele afwijking en de hierbij behorende memoriaalboekingen in de opbrengsten hebben wij detailwerkzaamheden uitgevoerd ter vaststelling van voorkomen, nauwkeurigheid, volledigheid en afgrenzing van deze opbrengsttransacties.</p> <p>Wij hebben voor de opbrengststroom erfpacht- en kadeopbrengsten detailwerkzaamheden uitgevoerd op de hierbij behorende memoriaalboekingen zoals ingroetskorting ter vaststelling van voorkomen, nauwkeurigheid, volledigheid en afgrenzing van deze opbrengsttransacties.</p> <p>Wij hebben detailwerkzaamheden uitgevoerd op boekingen rondom periode-afsluiting.</p> <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het beïnvloeden van de opbrengstverantwoording.</p>
---	--

Inherente factoren rondom de opbrengst van zee- en binnenhavengelden zoals de aard van de activiteiten, de transparantie ten aanzien van prijzen, de eenvoud van de prestatie-verplichting en de omvangrijke aantallen transacties van relatief beperkte omvang zorgt ervoor dat wij geen ander materieel frauderisico voor de overige opbrengsttransacties en beweringen ten aanzien van de opbrengstverantwoording van zee- en binnenhavengelden onderkennen.

Inherente factoren rondom de erfpacht- en kadeopbrengsten zoals de aard van de activiteiten, de bezetting van het havengebied, de looptijd van de contracten, de eenvoud van de prestatie-verplichting en de voorspelbaarheid van de omzet zorgt ervoor dat wij geen ander materieel frauderisico voor de overige opbrengsttransacties en beweringen ten aanzien van de opbrengstverantwoording erfpacht- en kadeopbrengsten onderkennen.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden geëvalueerd en overvogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij het bestuur en de raad van commissarissen. Uit onze werkzaamheden volgden geen signalen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ Bestuursverslag (pagina 42 tot en met pagina 59);
- ▶ Bericht van de Raad van Commissarissen (pagina 60 tot en met 63);
- ▶ Overige gegevens als onderdeel van de jaarrekening (pagina 120 tot en met pagina 121).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- ▶ het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 19 april 2024

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. C.H. Steehouwer MSc RA

2023

